

**Diagnoza implementacji
Kompetencji Kluczowych
w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych
i regionalnych
oświaty i rynku pracy**

**Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum
Ogólnokształcące
im. gen. Władysława Andersa w Chełmie**

Opracowała: Monika Wroniecka

Spis treści

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcące im. gen. Władysława Andersa w Chełmie	1
WSTĘP	3
I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	31
I.1 Położenie geograficzne	31
I.2 Krótki opis bazy dydaktycznej szkoły	33
I.3 Charakterystyka uczniów szkoły	35
I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej	37
I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych	39
II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	41
II.1 Efekty kształcenia	41
II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów	44
II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe	46
III. RYNEK PRACY	50
III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki	50
III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy	52
III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.	53
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH	55
IV.1 Prognozy demograficzne	55
IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy	56
IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy	57
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE	60

WSTĘP

Nazwa Szkoły: Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcące im. gen. Władysława Andersa w Chełmie

Adres: ul. Sienkiewicza 22, 22-100 Chełm

adres e-mail: zse3lo.chelm@op.pl

adres strony szkoły: www.ekonomy.pl

Dyrektor Szkoły: Edyta Chudoba

Misja

„Do Was Młodych należy przyszłość, myślimy w kategoriach ludzkiego przemijania, które jest zawsze przemijaniem ku przyszłości, kiedy mówimy: od Was zależy przyszłość, myślimy w kategoriach etycznych, wedle wymogów odpowiedzialności moralnej, która każe nam przypisywać człowiekowi, jako osobie – oraz wspólnotom i społeczeństwom złożonym z osób – podstawową wartość ludzkich czynów, zamierzeń, inicjatyw i intencji”.

Jan Paweł II

Wizja

Jesteśmy przyjaźni uczniom i rodzicom, szanujemy ich poglądy, stwarzamy atmosferę tolerancji. Proces wychowania opieramy na wartościach moralnych, pomagamy we wszechstronnym rozwoju zainteresowań, talentów i własnej osobowości ucznia. Uczymy samoakceptacji, kreatywności, poruszania się w kręgu otaczających zjawisk społeczno – kulturowych. Pomagamy przezwyciężać młodzieńcze stesy, jednocześnie wskazujemy kierunek przyszłej drogi życiowej. Otaczamy opieką rodzinę jako podstawową komórkę społeczeństwa. Wychowujemy ku przyjaźni i miłości. Uczymy prawdy, szlachetności, wrażliwości i odpowiedzialności. Pielęgnowujemy tradycje oraz obyczaje regionu i ojczyzny.

Nawiązujemy kontakty z wyższymi uczelniami i ze szkołami za granicą. Promujemy się w szkołach podstawowych i gimnazjach.. Pragniemy wychować przyszłego Obywatela Zjednoczonej Europy, który nie zapomina o najwyższych wartościach życia – „Bóg – Honor – Ojczyzna”.

Sylwetka absolwenta ZSE i III LO im gen. Wł. Andersa

Przedsiębiorczy:

- I. - świadomie kieruje własnym losem;
- II.- rozwija swoje zainteresowania, pasje życiowe i uzdolnienia;
- III. - jest przystosowany do nieustannego samokształcenia i kontynuowania nauki;
- IV. - planuje sukces i rozwój kariery zawodowej, potrafi poruszać się na rynku pracy;
- V. - jest kreatywny i twórczo rozwiązuje problemy;
- VI. - skutecznie komunikuje się i współdziała z innymi;
- VII. - charakteryzuje go umiejętność obrony własnych poglądów i autoprezentacji;
- VIII. - jest zdolny do urzeczywistniania swoich marzeń.

Wierny tradycji Andersowskiej:

- - ma ukształtowane poczucie wartości narodowej;
- - jest świadomy, że od jego postawy zależą losy dużej i małej ojczyzny;
- - docenia tradycje kulturowe narodowe i regionalne;
- - ma poczucie odpowiedzialności za siebie i innych;
- - zna sylwetkę patrona szkoły

Przygotowany do życia we współczesnym społeczeństwie:

- - biegle posługuje się przynajmniej jednym językiem obcym;
- - sprawnie stosuje technologię informacyjną;
- - docenia rolę rodziny w życiu społecznym;
- - aktywny społecznie, jest świadomym twórcą rzeczywistości, w której się znajduje;
- - cechuje go wysoka kultura osobista;
- - prezentuje aktywną postawę prospołeczną;
- - promuje zdrowie i zdrowy styl życia.

Rys historyczny

Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcące w Chełmie jest szkołą posiadającą tradycje sięgające 1921 roku, kiedy to utworzona została trzyletnia Państwowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa. W 1936 roku w jej miejsce powstało Państwowe Koedukacyjne Gimnazjum Kupieckie. Po wojnie szkoła wznowiła działalność w 1944 roku. W 1950 roku zreorganizowano profil kształcenia wprowadzając w miejsce powołanego po wojnie Państwowego Liceum Handlowego trzyletnie Technikum Handlowe i dwuletnie Technikum Ekonomiczne. W 1957 roku powołano dodatkowo Zasadniczą Szkołę Handlową, pięcioletnie Technikum Ekonomiczne i technikum dla pracujących w systemie

wieczorowym. Od 1972 roku szkoła kolejno nosiła nazwę Zespołu Szkół Zawodowych Nr 2, Zespołu Szkół Ekonomicznych, Centrum Kształcenia Ustawicznego Ekonomistów. Obecna nazwa Zespołu Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcącego została przyjęta w 1997 roku. W 1989 roku rozszerzono ofertę edukacyjną szkoły o liceum ogólnokształcące. Obecnie Zespół Szkół składa się z liceum ogólnokształcącego, technikum ekonomicznego oraz zasadniczej szkoły zawodowej. Szkole nadano imię gen. Władysława Andersa w 1999 roku.

Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych ma na celu:

- zbadanie poziomu kompetencji kluczowych i kompetencji zawodowych uczniów i absolwentów ZSE i III LO w Chełmie, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów Technikum Ekonomicznego;
- ocena działań Szkoły w zakresie rozwijania kompetencji zawodowych uczniów;
- ocena współpracy Szkoły z zakładami pracy i innymi instytucjami w celu przygotowania uczniów do funkcjonowania na rynku pracy;
- konfrontacja sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy z możliwościami zatrudnienia absolwentów Technikum Ekonomicznego;
- uzyskanie opinii różnych środowisk (uczniów, rodziców, nauczycieli, pracodawców, organu prowadzącego, organu nadzoru pedagogicznego, dyrekcji Szkoły) na temat mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w następujących obszarach:
  - współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych;
  - współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych;
  - kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły;
  - kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych;
  - charakterystyka uczniów.

Informacje uzyskane dzięki diagnozie mają umożliwić realizację działań przewidzianych w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji oraz uzyskanie optymalnych efektów z uczestnictwa w w/w projekcie przez uczniów i nauczycieli Szkoły.

Proponujemy realizację SKK w czterech klasach Technikum Ekonomicznego. W każdej z klas będzie wdrażany jeden z czterech modyfikowanych programów nauczania z następujących przedmiotów:

- matematyki;
- technologii informacyjnej;
- języka obcego (niemieckiego);
- przedsiębiorczości.

Nauczyciele wprowadzą do programów nauczania treści, metody i formy pracy, które zapewnią kształtowanie u uczniów kompetencji kluczowych, a także rozwijanie kompetencji zawodowych właściwych dla zawodu technik ekonomista z uwzględnieniem specjalizacji danej klasy.

Uczniowie klas ekonomicznych będą mieli możliwość pogłębiania kompetencji kluczowych oraz kompetencji zawodowych na w/w przedmiotach obowiązkowych. Będą mieli również możliwość uczestniczenia w Wakacyjnych Obozach Naukowych, Kołach Naukowych, Przedsiębiorstwie Symulacyjnym. Otrzymają materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji ww. przedsięwzięć.

Absolwenci Technikum Ekonomicznego uzyskują tytuł technika ekonomisty i mogą być zatrudnieni na wielu różnorodnych stanowiskach pracy w różnych podmiotach gospodarczych. W związku z tym powinni posiadać wysoki poziom kwalifikacji zawodowych właściwych dla tego zawodu oraz szeroką wiedzę i umiejętności ogólnokształcące i ekonomiczne. Jest to szczególnie istotne w sytuacji panującego bezrobocia i dużej konkurencji na rynku pracy. Wyposażenie młodego człowieka w toku kształcenia w odpowiednio wysoki poziom kompetencji kluczowych zapewni mu odnalezienie się na rynku pracy, właściwe planowanie kariery zawodowej, a w razie potrzeby szybkie przekwalifikowanie się. Udział uczniów w projekcie na pewno przyczyni się do osiągnięcia tego celu.

Dostrzegamy również potrzebę uczestnictwa w projekcie z punktu widzenia rozwoju zawodowego nauczycieli. Zdobyta przez nauczycieli wiedza i doświadczenie będą wykorzystywane również po zakończeniu realizacji projektu stanowiąc długoterminowy efekt projektu podnoszący efektywność kształcenia.

Procedura postępowania:

1. Cele ogólne

Celem prowadzonej diagnozy jest ocena działań ZSE i III LO w Chełmie w następujących obszarach:

- współpraca Szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy;
- współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych;
- kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły;
- kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych;
- charakterystyka uczniów.

2. Określenie próby badawczej

Do badania wybrano ze szkoły i jej otoczenia następujących przedstawicieli:

- 39 uczniów Technikum Ekonomicznego z poszczególnych poziomów kształcenia (12 uczniów klas IV, 9 uczniów klas III, 9 uczniów klas II, 9 uczniów klas I);
- 12 nauczycieli przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących (z różnych zespołów przedmiotowych, agend szkolnych, pedagog szkolny, psycholog);
- 10 rodziców;
- organu nadzoru pedagogicznego;
- organu prowadzącego;
- „sojuszników” szkoły (instytucje współpracujące, organizacje pozarządowe, zakłady pracy-3); oraz kierownictwo placówki.

Stwierdza się, że ww. respondenci stanowią wystarczająco reprezentatywną grupę do przeprowadzenia diagnozy.

3. Metody i narzędzia badawcze

Metody zastosowane do prowadzenia diagnozy to:

- analiza dokumentów;
- wywiad;
- analiza istniejącej sytuacji szkoły;
- analiza uwarunkowań środowiskowych szkoły.

W badaniu wykorzystano wszystkie ww. metody.

Jednym z narzędzi badawczych do zebrania informacji odnośnie funkcjonowania Szkoły w zakresie pięciu omawianych obszarów była ANALIZA SWOT.

4. Przeprowadzenie badań

- respondenci: uczniowie, nauczyciele, rodzice, dyrekcja, organ nadzoru pedagogicznego, organ prowadzący oraz sojusznicy szkoły wypełniali po 5 arkuszy SWOT, z których każdy zawierał problematykę innego obszaru:
  - współpraca Szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy
Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnienie w pracy z uczniem
  - współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych
Wykorzystanie wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych
  - kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły
Pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów, rozwijanie umiejętności kluczowych oraz przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy
  - kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych
Umiejętność dostosowywania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy
  - charakterystyka uczniów
Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy
- zebrano i opracowano informacje znajdujące się na arkuszach SWOT, oddzielnie dla każdego obszaru i każdej grupy respondentów;
- dokonano analizy dokumentów traktujących o prognozach demograficznych, rozwoju lokalnego, regionalnego, polskiego i światowego rynku pracy;
- przeprowadzono wywiad z pracodawcami, pracownikami nadzoru pedagogicznego i Dyrekcją Szkoły odnośnie problemów szkoły i pracodawców, które powinny być brane pod uwagę przy opracowywaniu programów KK.

Analiza SWOT

Opis wyników (materiał zbiorczy) w badanych obszarach

Obszar 1

Współpraca Szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnianie w pracy z uczniem

Silne strony zdaniem uczniów:

- ✓ odbywanie praktyk w zakładach pracy np. Urzędzie Skarbowym, Urzędzie Miasta, bankach;
  - ✓ praktyki zawodowe umożliwiające zweryfikowanie wiedzy teoretycznej;
  - ✓ nauczyciele kładą duży nacisk na znajomość języków obcych;
  - ✓ nauczyciele realizują tematy związane z euro i giełdą papierów wartościowych;
  - ✓ w szkole pracuje wysoko wykwalifikowana kadra nauczycieli;
  - ✓ prowadzone są dodatkowe zajęcia pozalekcyjne o tematyce ekonomicznej;
  - ✓ szkoła umożliwia poznanie kierunków dalszego kształcenia oraz poznanie najbardziej pożądaných zawodów na rynku pracy;
  - ✓ możliwość zapoznania się z aktualnymi ofertami na rynku pracy oraz tendencjami na lokalnym rynku pracy;
  - ✓ organizowanie przez szkołę akcji: „Dzień Przedsiębiorczości”, Giełda Zawodów;
  - ✓ szkoła współpracuje z różnymi instytucjami, które pokazują uczniom jak funkcjonować na rynku pracy;
  - ✓ bliskość granicy polsko-ukraińskiej sprawia, że absolwenci szkoły mogą podjąć pracę bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania;
- ✓ szkoła uzyskuje pozytywną opinię zakładów pracy na temat uczniów odbywających praktyki.

Silne strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ współpraca z Mobilnym Centrum Informacji Zawodowej – spotkania młodzieży z doradcami zawodowymi;
- ✓ udział młodzieży w Targach Pracy organizowanych przez MCIZ OHP;
- ✓ współpraca z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną;
- ✓ współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy;
- ✓ organizowanie w szkole „Giełdy zawodów” – prezentacja zawodów przyszłości;
- ✓ udział młodzieży w dniach otwartych wyższych uczelni;
- ✓ pomoc uczniom w planowaniu własnej kariery zawodowej;

- ✓ organizacja wycieczek do zakładów pracy na terenie Chełma w celu zapoznania młodzieży z ich funkcjonowaniem;
- ✓ poruszanie tematyki związanej z rynkiem pracy na godzinach wychowawczych i innych przedmiotach;
- ✓ współpraca z lokalnymi mediami, z uczelniami wyższymi.

Silne strony zdaniem rodziców:

- ✓ wybór kierunków kształcenia zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy;
- ✓ wykształcenie wykwalifikowanej kadry zawodowej do pracy w różnych dziedzinach gospodarki.

Silne strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ ścisła współpraca z PUP;
- ✓ uczniowie mogą realizować program praktyk zawodowych w lokalnych przedsiębiorstwach;
- ✓ dostosowywanie profili kształcenia do potrzeb rynku pracy;
- ✓ tworzenie nowych specjalizacji w porozumieniu z PWSZ.

Silne strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ wieloletnie tradycje kształcenia na kierunkach ekonomicznych;
- ✓ wieloletnia współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i zakładami pracy w zakresie praktyk zawodowych.

Silne strony zdaniem organu nadzorującego:

- ✓ odbywanie przez uczniów praktyk zawodowych w instytucjach na terenie miasta;
- ✓ prowadzenie przez doradców z Poradni Psychologiczno –Pedagogicznej zajęć dla uczniów z zakresu doradztwa zawodowego;
- ✓ tworzenie adekwatnych do zapotrzebowania na rynku pracy kierunków i specjalizacji w szkole.

Silne strony zdaniem pracodawców:

- ✓ stała współpraca z PUP w Chełmie w organizowaniu staży i przygotowań zawodowych dla absolwentów szkół;
- ✓ tworzenie miejsc pracy;
- ✓ udział w giełdach szkół.

Słabe strony zdaniem uczniów:

- ✓ mała ilość ofert ze strony firm przyjmujących uczniów na praktyki zawodowe;

- ✓ nauczyciele zadają dużo prac domowych przez co nie można poświęcić zbyt dużo czasu na każdy przedmiot;
- ✓ nieumiejętność wykorzystywania zdobytych umiejętności;
- ✓ ograniczona możliwość ścisłej współpracy z rynkiem lokalnym;
- ✓ brak inicjatywy pracodawców wobec potencjalnych pracowników;
- ✓ informacje na temat szkoleń są mało rozpowszechniane;
- ✓ zbyt mała liczba przedsiębiorstw współpracujących ze szkołą;
- ✓ za mało godzin praktyk;
- ✓ zbyt mało godzin zajęć przygotowujących do egzaminu zawodowego;
- ✓ szkoła słabo przygotowuje uczniów do przyszłej pracy;
- ✓ praktyki nie przygotowują do pracy.

Słabe strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ brak możliwości odbywania praktyk w niektórych instytucjach np. w Straży Granicznej, Urzędzie Celnym, szczególnie przy specjalizacji obsługa ruchu granicznego;
- ✓ mało przedmiotów ściśle związanych ze specjalizacją obsługa ruchu granicznego;
- ✓ brak gwarancji zatrudnienia na lokalnym rynku pracy;
- ✓ brak zainteresowania ze strony młodzieży problematyką rynku pracy;
- ✓ przypadkowość wyborów dokonywanych przez młodzież odnośnie kierunków kształcenia;
- ✓ odwlekanie decyzji o dalszej drodze zawodowej do czasu otrzymania wyników egzaminu maturalnego czy zawodowego.

Słabe strony zdaniem rodziców:

- ✓ brak znajomości rynku pracy (brak szczegółowych informacji).

Słabe strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ brak znajomości założeń długoterminowych planów rozwoju gospodarczego regionu;
- ✓ informacje, które docierają do absolwentów dotyczą sytuacji bieżącej;
- ✓ region słabo rozwinięty gospodarczo.

Słabe strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ zmieniający się rynek pracy;
- ✓ zmieniająca się liczba dużych zakładów pracy na lokalnym rynku;
- ✓ trudności związane z organizacją praktyk zawodowych.

Słabe strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ wysokie bezrobocie na lokalnym rynku pracy;

- ✓ zbyt mała ilość absolwentów znajduje pracę na lokalnym rynku pracy;
- ✓ brak ścisłej współpracy potencjalnych pracodawców ze szkołą.

Słabe strony zdaniem pracodawców:

- ✓ brak gwarancji dalszego zatrudnienia;
- ✓ zawieranie krótkotrwałych umów z osobami kierowanymi z PUP oraz krótki okres refundacji wynagrodzenia.

Szanse zdaniem uczniów:

- ✓ dostosowanie kształcenia do rynku pracy;
- ✓ rozwijanie możliwości uczniów w zakresie rynku pracy, przystosowywanie uczniów do pracy w zawodzie;
- ✓ zdobycie kwalifikacji zawodowych;
- ✓ dobre przygotowanie uczniów do pracy zawodowej;
- ✓ możliwość zdobycia przez uczniów doświadczenia zawodowego;
- ✓ możliwość znalezienia pracy po ukończeniu technikum;
- ✓ założenie własnej firmy po ukończeniu szkoły;
- ✓ znalezienie pracy na rynkach zagranicznych;
- ✓ kształtowanie u uczniów umiejętności potrzebnych na rynku pracy.

Szanse zdaniem nauczycieli:

- ✓ zdobywanie przez młodzież umiejętności przydatnych w przyszłej pracy zawodowej;
- ✓ ułatwienie młodzieży znalezienia lepszej pracy w przyszłości poprzez zachęcanie do nauki przedmiotów zawodowych, języków obcych;
- ✓ nauka umiejętności zastosowania wiedzy teoretycznej w praktyce, ułatwiającej rozwiązywanie różnych problemów życiowych;
- ✓ upowszechnienie wśród młodzieży potrzeby porad i indywidualnych badań pod kątem wyboru zawodu i dalszego kształcenia.

Szanse zdaniem rodziców:

- ✓ współpraca z placówkami lokalnymi w zakresie możliwości zatrudniania absolwentów;
- ✓ rozwój gospodarczy regionu przyczyniający się do znalezienia zatrudnienia przez absolwentów.

Szanse zdaniem dyrekcji:

- ✓ absolwent przygotowany do pracy w wyuczonym zawodzie;
- ✓ poznanie własnych predyspozycji osobowościowych i warunków pracy (poznanie teczek zawodów);

- ✓ poznanie warunków studiowania;
- ✓ osobista satysfakcja;
- ✓ perspektywa dalszego rozwoju zawodowego np. kursy, studia podyplomowe, szkolenia.

Szanse zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ umiejętność wykorzystania dotychczasowych doświadczeń w prognozowaniu zmian zachodzących na rynku pracy;
- ✓ możliwość dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb wynikających ze zmian na rynku pracy.

Szanse zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ zainteresowanie uczniów problematyką rynku pracy i zmianami ekonomicznymi;
- ✓ przystosowanie uczniów do pracy w zawodzie;
- ✓ przygotowanie ucznia do wejścia w dorosłe życie;
- ✓ poprzez monitoring potrzeb rynku pracy i kilkuletnie prognozy można dostosować wykształcenie absolwenta do potrzeb pracodawców.

Szanse zdaniem pracodawców:

- ✓ rozwijanie poczucia niezależności przedsiębiorczości, umiejętność pracy w zespole, nowych inicjatyw oraz podejmowania ryzyka.

Zagrożenia zdaniem uczniów:

- ✓ młodzież nie jest zorientowana w sytuacji na rynku pracy;
- ✓ uczniowie mogą nie odbyć praktyk z uwagi na brak zainteresowania zakładów pracy;
- ✓ obawa uczniów przed kryzysem gospodarczym;
- ✓ nie wszystkie zagadnienia nauczane w szkole będą przydatne w pracy zawodowej;
- ✓ ograniczona praktyka uczniów w zawodzie;
- ✓ mała liczba godzin praktyk zawodowych;
- ✓ ograniczona praktyka zawodowa.

Zagrożenia zdaniem nauczycieli:

- ✓ niedostateczne praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu;
- ✓ brak rozpoznania potrzeb rynku pracy za kilka lat może spowodować, że szkoła wykształci absolwentów, którzy nie znajdą zatrudnienia;
- ✓ brak motywacji do podejmowania prób odnalezienia się na rynku pracy;
- ✓ brak aspiracji życiowych lub zbyt duże w stosunku do możliwości.

Zagrożenia zdaniem rodziców:

- ✓ brak współpracy wielu podmiotów w celu uzyskania optymalnego efektu działań (dobre skoordynowanie działań);
- ✓ brak środków finansowych począwszy od realizacji szkoleń po pozyskanie stanowisk pracy.

Zagrożenia zdaniem dyrekcji:

- ✓ ciągłe zmiany na lokalnym rynku pracy;
- ✓ duże bezrobocie w regionie;
- ✓ trudności ze znalezieniem pracy przez absolwenta technikum.

Zagrożenia zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ brak zakładów pracy wyrażających zgodę na organizację praktyk zawodowych;
- ✓ brak dostatecznej bazy danych umożliwiającej zdiagnozowanie atrakcyjnych kierunków kształcenia w dłuższej perspektywie.

Zagrożenia zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ konieczność zmiany kierunku kształcenia w przypadku zmiany sytuacji na rynku pracy;
- ✓ duże bezrobocie na lokalnym rynku pracy;
- ✓ niedostateczna inicjatywa potencjalnych pracodawców.

Zagrożenia zdaniem pracodawców:

- ✓ brak stabilności i nieustanne poczucie zagrożenia związanego z brakiem możliwości zatrudnienia na dłuższy okres czasu.

Obszar 2

Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych

Wykorzystywanie wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych

Silne strony zdaniem uczniów:

- ✓ korelacja międzyprzedmiotowa;
- ✓ nauczyciele wykorzystują wiedzę merytoryczną i pedagogiczną w celu przygotowania uczniów do egzaminu zawodowego i matury;
- ✓ powiązanie teorii z praktyką;
- ✓ możliwość uczenia niektórych nauczycieli zarówno w technikum jak i liceum;

- ✓ nauczyciele zachęcają do udziału w konkursach i olimpiadach, udzielają pomocy przez przygotowaniu;
- ✓ nauczyciele dążą do wskazania uczniom właściwych wyborów życiowych;
- ✓ uzupełnianie się zagadnień z przedmiotów ekonomicznych i innych przedmiotów, np. matematyki, geografii;
- ✓ dobra atmosfera w pracy oraz komunikacja interpersonalna;
- ✓ wzajemna wymiana doświadczeń i wiedzy w sposobie nauczania.

Silne strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ realizacja ścieżek międzyprzedmiotowych na wszystkich przedmiotach;
- ✓ wymiana doświadczeń między nauczycielami podczas spotkań oddziałowych zespołów wychowawczych;
- ✓ nauczyciele wykorzystują wiedzę merytoryczną i pedagogiczną w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów;
- ✓ przygotowywanie młodzieży do egzaminu zawodowego;
- ✓ pogłębianie znajomości języków obcych poprzez nauczanie języka obcego zawodowego;
- ✓ kształcenie umiejętności posługiwania się językiem obcym zawodowym;
- ✓ uzupełniający charakter przedmiotów ogólnokształcących wobec przedmiotów zawodowych (realizacja ścieżek międzyprzedmiotowych).

Silne strony zdaniem rodziców:

- ✓ korelacja międzyprzedmiotowa;
- ✓ możliwość rozwoju kompetencji i umiejętności zawodowych u uczniów z mniejszymi możliwościami edukacyjnymi;
- ✓ wysoki poziom przygotowania zawodowego;
- ✓ stosowanie autorskich programów nauczania.

Silne strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ nauczyciele wspólnie realizują programy nauczania i ścieżki międzyprzedmiotowe, z uwzględnieniem korelacji międzyprzedmiotowej;
- ✓ nauczyciele realizują Program Wychowawczy Szkoły, w którym kładzie się nacisk na samodzielność w podejmowaniu decyzji, planowaniu kariery zawodowej itp.

Silne strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ funkcjonowanie w szkole systemu wewnątrzszkolnego doradztwa zawodowego;
- ✓ realizacja inicjatyw uwzględniających korelację międzyprzedmiotową.

Silne strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ nauczyciele LO i TE stanowią jedno grono pedagogiczne;
- ✓ przygotowanie młodzieży do egzaminu zawodowego i maturalnego.

Silne strony zdaniem pracodawców:

- ✓ nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących na bieżąco współpracują z nauczycielami przedmiotów zawodowych;

Słabe strony zdaniem uczniów:

- ✓ zbyt szybka realizacja programu nauczania;
- ✓ zbyt dużo przedmiotów w Technikum Ekonomicznym;
- ✓ lenistwo uczniów;
- ✓ nieporozumienia nauczycieli wynikające z nauczania innych przedmiotów;
- ✓ zróżnicowany poziom wiedzy uczniów między przedmiotami np. jęz. obcym zawodowym a językiem obcym;
- ✓ wysokie wymagania z przedmiotów ogólnokształcących;
- ✓ wysokie wymagania z przedmiotów zawodowych;
- ✓ niedocenywanie przez niektórych nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących wycieczek i kursów ekonomicznych;
- ✓ zbyt duża ilość materiału do przyswojenia przez uczniów w krótkim czasie.

Słabe strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ niewielkie powiązanie treści przedmiotów ogólnokształcących z przedmiotami zawodowymi.

Słabe strony zdaniem rodziców:

- ✓ brak odpowiednio dostosowanej do potrzeb bazy dydaktycznej;
- ✓ brak wspólnego programu nauczania z uwzględnieniem wymagań i potrzeb szkoły i ucznia oraz kształcenia zawodowego.

Słabe strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ program nauczania w szkole zawodowej nie jest dostosowany dla przeciętnych uczniów (duże obciążenie godzinowe);

Słabe strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ brak systemowej współpracy opartej na przyjętych zasadach (np. zawartych w planie działań);

Słabe strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ „przeładowane” programy nauczania

Słabe strony zdaniem pracodawców:

- ✓ nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących mogą kłaść większy nacisk na przedmioty ogólnokształcące i tym samym spowodować, iż młodzież będzie miała mniej czasu na naukę z przedmiotów zawodowych.

Szanse zdaniem uczniów:

- ✓ lepsze wyniki uczniów na maturze i egzaminie zawodowym;
- ✓ większe możliwości znalezienia pracy przez uczniów;
- ✓ lepszy przekaz wiedzy uczniom przez nauczycieli wynikający ze współpracy nauczycieli różnych przedmiotów;
- ✓ możliwość zrozumienia realizowanego programu w szerszym zakresie;
- ✓ podejmowanie przez uczniów trafnych decyzji w dorosłym życiu.

Szanse zdaniem nauczycieli:

- ✓ wykorzystywanie korelacji międzyprzedmiotowej w rozwiązywaniu rzeczywistych zadań i problemów;
- ✓ znajomość zwrotów specjalistycznych z języka obcego uczniów technikum przydatna w pracy zawodowej;
- ✓ współpraca nauczycieli w zespołach wychowawczych i oddziałowych;
- ✓ stworzenie perspektywy wszechstronnego wykształcenia ucznia.

Szanse zdaniem rodziców:

- ✓ zwiększenie liczby godzin dydaktycznych;
- ✓ efektywniejszy rozwój osobisty ucznia z uwzględnieniem potrzeb i możliwości ucznia;
- ✓ poszerzenie kompetencji kluczowych i zawodowych ucznia.

Szanse zdaniem dyrekcji:

- ✓ absolwent będzie aktywny, przedsiębiorczy na rynku pracy.

Szanse zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ podejmowanie wspólnych działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia w szkole;
- ✓ integracja nauczycieli wchodzących w skład Komisji Przedmiotów Ogólnokształcących i Komisji Przedmiotów Zawodowych;

Szanse zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ wszechstronne i umiejętne połączenie teorii z praktyką;
- ✓ lepsze przygotowanie do pracy zawodowej.

Szanse zdaniem pracodawców:

- ✓ możliwość uzupełnienia wiedzy ogólnej;
- ✓ pełniejsze kształtowanie postaw i umiejętności uczniów.

Zagrożenia zdaniem uczniów:

- ✓ złe wyniki na egzaminach maturalnych i zawodowym spowodowane nawałem nauki;
- ✓ niska zdawalność egzaminu zawodowego;
- ✓ trudności w przekazywaniu wiedzy przez nauczycieli, którzy uczą kilku przedmiotów;
- ✓ duże obciążenie w nauczaniu pojedynczych przedmiotów;
- ✓ niezdanie egzaminu zawodowego;
- ✓ brak wiedzy i umiejętności u uczniów;
- ✓ uczniowie wykazują lęki przed szkołą, znudzenie nauką i przygotowaniem do zawodu;
- ✓ zniechęcenie uczniów dużą ilością materiału powodujące brak efektywności w nauce.

Zagrożenia zdaniem nauczycieli:

- ✓ humanizm wpajany uczniom może być przeszkodą w bezkompromisowym postępowaniu w przypadku zdobywania pracy;
- ✓ trudności w zrównoważeniu wymagań na przedmioty zawodowe czy ogólnokształcące.

Zagrożenia zdaniem rodziców:

- ✓ brak chętnych nauczycieli do napisania i realizacji programu rzeczywistej współpracy wszystkich nauczycieli;
- ✓ brak środków finansowych dla nauczycieli za dodatkową pracę.

Zagrożenia zdaniem dyrekcji:

- ✓ mała zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;
- ✓ słabe wyniki nauczania.

Zagrożenia zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ utrudnienia w skutecznym realizowaniu wspólnie podejmowanych działań przez nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych.

Zagrożenia zdaniem pracodawców:

- ✓ mimo wszystko większa wiedza ogólna niż zawodowa.

Obszar 3

Kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły

Pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów, rozwijanie umiejętności kluczowych oraz przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy

Silne strony zdaniem uczniów:

- ✓ zdobywanie przez uczniów w szerokim zakresie wiedzy ekonomicznej;
- ✓ zachęcanie przez nauczycieli do rozwijania swoich umiejętności i zainteresowań;
- ✓ zajęcia odbywają się w wyspecjalizowanych pracowniach;
- ✓ funkcjonowanie kół zainteresowań w szkole oraz kół wyrównujących poziom wiedzy;
- ✓ wycieczki na uczelnie wyższe w celu poznania kierunków kształcenia, spotkania z przedstawicielami uczelni w szkole;
- ✓ możliwość rozwijania swoich zainteresowań dzięki dużej ilości różnorodnych konkursów i olimpiad;
- ✓ duże doświadczenie nauczycieli w zawodzie;
- ✓ kształcenie umiejętności ekonomicznych na lekcjach;
- ✓ wielu absolwentów studiuje na uczelniach wyższych- szkoła przygotowuje na studia ekonomiczne;
- ✓ większe umiejętności uczniów technikum ekonomicznego w zakresie życia codziennego np. wypełnianie PIT.

Silne strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ prezentowanie różnorodnych ofert edukacyjnych wyższych uczelni;
- ✓ udział w dniach otwartych uczelni, zapraszanie przedstawicieli uczelni na spotkania z młodzieżą;
- ✓ organizowanie wycieczek, konkursów, akademii, kół zainteresowań, które pozwolą na rozwój ich pasji;
- ✓ odbywanie praktyk zawodowych w różnych urzędach, zakładach pracy;
- ✓ możliwość uzyskiwania przez najlepszych uczniów stypendiów, pochwał, nagrody dyrektora szkoły;
- ✓ stałe podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach, kursach;
- ✓ uczniowie mogą kontynuować naukę;
- ✓ znają procedury podejmowania działalności gospodarczej;

- ✓ korzystają ze specjalistycznego oprogramowania komputerowego, znają zasady rachunkowości i ekonomii.

Silne strony zdaniem rodziców:

- ✓ możliwość wszechstronnego rozwoju zgodnie z możliwościami i aspiracjami.

Silne strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ młodzież jest przygotowana do podjęcia studiów;
- ✓ zna zasady rachunkowości;
- ✓ uczniowie korzystają ze specjalistycznego oprogramowania komputerowego dla ekonomistów;
- ✓ zna procedury podejmowania działalności.

Silne strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ duża ilość zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ organizacja praktyk zawodowych;
- ✓ udział uczniów w konkursach, turniejach i olimpiadach.

Silne strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ doświadczona kadra pedagogiczna ucząca przedmiotów ekonomicznych;
- ✓ pomoc ze strony nauczycieli w rozwijaniu zainteresowań;
- ✓ możliwość zdobywania doświadczeń podczas odbywania praktyk zawodowych.

Silne strony zdaniem pracodawców:

- ✓ przeprowadzanie ankiet na temat aspiracji edukacyjnych zainteresowań zawodów wśród uczniów;
- ✓ przeprowadzanie pogadarek przez doradców zawodowych.

Słabe strony zdaniem uczniów:

- ✓ zdobywanie wiedzy z przedmiotów ogólnokształcących w węższym zakresie;
- ✓ zbyt małe rozwijanie umiejętności słabszych uczniów;
- ✓ brak miejsc pracy dla absolwentów technikum w wyuczonym zawodzie;
- ✓ brak wiedzy z przedmiotów, które nie leżą w sferze zainteresowań uczniów;
- ✓ nie wszyscy uczniowie mogą studiować ze względu na złą sytuację finansową;
- ✓ brak kół zainteresowań o tematyce obsługi ruchu granicznego;
- ✓ trudności w organizowaniu zajęć pozalekcyjnych z uwagi na dwuzmianowość w szkole oraz dużą liczbę uczniów dojeżdżających;
- ✓ mało zróżnicowana oferta dotycząca kół zainteresowań odnośnie niektórych zagadnień zawodowych.

Słabe strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ zła sytuacja finansowa rodzin uczniów utrudnia dalsze kształcenie;
- ✓ brak pomocy dydaktycznych w szkole w zakresie funkcjonowania rynku pracy.

Słabe strony zdaniem rodziców:

- ✓ niechęć młodych ludzi do wszelkich zmian, nowości;
- ✓ brak zapewnienia o zdaniu egzaminu zawodowego

Słabe strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ duża liczba młodzieży szkoły pochodzi z rodzin o trudnej sytuacji finansowej;
- ✓ ograniczone zapotrzebowanie rynku na absolwentów technikum ekonomicznego.

Słabe strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ niska zdawalność egzaminu zawodowego na etapie praktycznym;
- ✓ dwuzmianowość.

Słabe strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ brak praktyk zawodowych pod kątem specjalizacji obsługa ruchu granicznego;
- ✓ niska zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Słabe strony zdaniem pracodawców:

- ✓ większy rozwój kompetencji kluczowych niż zawodowych.

Szanse zdaniem uczniów:

- ✓ większe szanse znalezienia pracy po ukończeniu Technikum Ekonomicznego niż po ukończeniu LO;
- ✓ możliwość rozwijania swoich zainteresowań i uzupełniania braków wiedzy;
- ✓ dobre przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy;
- ✓ możliwość szybkiego awansu oraz uzyskania dużych zarobków przez absolwentów;
- ✓ zdobycie szerokiej wiedzy, która daje uczniom możliwość rozwijania się w przyszłości;
- ✓ kontynuowanie nauki w zakresie rozbudzonych zainteresowań.

Szanse zdaniem nauczycieli:

- ✓ możliwość wyboru właściwej drogi zawodowej i kariery zawodowej zgodnej z umiejętnościami, zainteresowaniami i potrzebami rynku pracy;
- ✓ możliwość kontynuowania nabytej wiedzy i umiejętności na różnego rodzaju uczelniach;
- ✓ ułatwienie podjęcia pracy po szkole średniej po uzyskaniu tytułu technika ekonomisty;
- ✓ rozwijanie motywacji do dokonania właściwego wyboru ścieżki kariery zawodowej;
- ✓ ułatwienie wyboru szkoły wyższej i dalszej drogi zawodowej.

Szanse zdaniem rodziców:

- ✓ rozwój osobisty uczniów;
- ✓ poszerzenie kompetencji kluczowych i zawodowych.

Szanse zdaniem dyrekcji:

- ✓ absolwenci znajdą zatrudnienie jako ekonomiści;
- ✓ absolwenci TE będą podejmować działalność gospodarczą na własny rachunek;
- ✓ absolwenci będą kontynuować naukę.

Szanse zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ rozwijanie zainteresowań uczniów;
- ✓ właściwe przygotowanie do praktycznego wykonywania zadań w zakładach pracy.

Szanse zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ przydatność zdobytej wiedzy w Technikum Ekonomicznym na studiach ekonomicznych;
- ✓ poszukiwanie pracy, która spełni aspiracje uczniów.

Szanse zdaniem pracodawców:

- ✓ poznanie zainteresowań uczniów;
- ✓ ukierunkowanie i przygotowanie młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy.

Zagrożenia zdaniem uczniów:

- ✓ małe szanse podjęcia studiów na kierunkach nie związanych z ekonomią;
- ✓ możliwość nie zdania matury i egzaminu zawodowego;
- ✓ problemy na studiach z przedmiotów, które nie podlegały sferze zainteresowań;
- ✓ zniechęcenie ucznia do nauki ze względu na dużą liczbę przedmiotów w Technikum.

Zagrożenia zdaniem nauczycieli:

- ✓ kończenie edukacji uczniów na szkole średniej;
- ✓ emigracja najzdolniejszych uczniów (praca za granicą).

Zagrożenia zdaniem rodziców:

- ✓ długotrwały proces kształcenia.

Zagrożenia zdaniem dyrekcji:

- ✓ emigracje najzdolniejszych obywateli regionu;
- ✓ niemożność podjęcia studiów przez młodzież ze względów finansowych.

Zagrożenia zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ duża grupa uczniów kończących technikum bez tytułu zawodowego;
- ✓ trudności związane z możliwością uczestniczenia w zajęciach pozalekcyjnych.

Zagrożenia zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ wysokie bezrobocie w regionie;
- ✓ trudności ze znalezieniem pracy ze względu na duże bezrobocie;
- ✓ niska zdawalność egzaminu zawodowego.

Zagrożenia zdaniem pracodawców:

- ✓ chęć studiowania na kierunkach, po których nie ma zapotrzebowania na rynku pracy

Obszar 4

Kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych

Umiejętność dostosowywania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy

Silne strony zdaniem uczniów:

- ✓ duży zakres wiedzy teoretycznej;
- ✓ nauczyciele większości przedmiotów dostosowują programy do zmieniających się warunków rynku pracy oraz odzwierciedlają te zmiany w metodach nauczania;
- ✓ nawiązywanie na przedmiotach ekonomicznych do bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej;
- ✓ apele tematyczne dotyczące sytuacji na rynku pracy;
- ✓ spotkania uczniów z doradcą zawodowym;
- ✓ zaangażowanie nauczycieli w życie klasy i uczniów;
- ✓ szkoła co roku zmienia swoją ofertę dla uczniów starając się dostosować swoje programy do wymogów rynku;
- ✓ kadra pedagogiczna stara się uzupełniać wiedzę uczniów o aktualne wiadomości;
- ✓ stwarzanie możliwości do zdobywania nowych umiejętności;
- ✓ wykształcona kadra gotowa do doskonalenia zawodowego, zmiany programów, wprowadzania innowacji pedagogicznych.

Silne strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ dokonywanie ewaluacji programów i ich modyfikowanie;
- ✓ dobrze wykształcona kadra pedagogiczna, która uczestniczy na bieżąco we wszelkiego rodzaju potrzebnych szkoleniach podnosząc swój poziom wiedzy i umiejętności;
- ✓ nauczyciele starają się dostosować programy do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy.

Silne strony zdaniem rodziców:

- ✓ kształcenie uczniów w specjalnościach, które są poszukiwane na rynku pracy;
- ✓ wykształcona kadra pedagogiczna.

Silne strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ wykształcona kadra pedagogiczna;
- ✓ kadra gotowa do doskonalenia zawodowego zgodnie z zapotrzebowaniem;
- ✓ szybka reakcja kadry pedagogicznej na zmieniające się warunki rynku pracy (gotowość do zmiany programów nauczania);
- ✓ opracowywanie i realizacja innowacji pedagogicznych.

Silne strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ nauczyciele posiadają wymagane kwalifikacje i systematycznie podejmują działania związane z doskonaleniem zawodowym.

Silne strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ stałe doskonalenie zawodowe nauczycieli;
- ✓ uzupełnianie kwalifikacji przez nauczycieli.

Silne strony zdaniem pracodawców:

- ✓ zatrudnianie nauczycieli zgodnie z kwalifikacjami;
- ✓ udział nauczycieli w różnorodnych formach doskonalenia i kształcenia.

Słabe strony zdaniem uczniów:

- ✓ brak zmian programowych;
- ✓ brak w programach, podręcznikach aktualnych informacji;
- ✓ większy nacisk w kształceniu na teorię niż na praktykę;
- ✓ brak odpowiedniej kadry pedagogicznej i konieczność jej ciągłego kształcenia;
- ✓ zbyt duże wymagania edukacyjne dla niektórych uczniów;
- ✓ realizowanie wybiórczo zagadnień programowych;
- ✓ mało ciekawie prowadzone są niektóre lekcje;
- ✓ zróżnicowanie wymagań stawianych przez różnych nauczycieli.

Słabe strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ zdobyte przez uczniów kompetencje mogą odbiegać od oczekiwań pracodawców;
- ✓ brak dostępu do długoterminowych prognoz na lokalnym rynku pracy.

Słabe strony zdaniem rodziców:

- ✓ brak pomocy w znalezieniu pracy.

Słabe strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ brak dostępu do długoterminowych prognoz rozwoju regionu.

Słabe strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ zmiany nauczycieli uczących danego przedmiotu w ciągu cyklu kształcenia.

Słabe strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ brak dostosowania programu nauczania do ciągle zmieniających się warunków rynku pracy;
- ✓ kadra pedagogiczna nie jest w stanie dostosować nauczania do zmieniających się warunków na rynku pracy.

Słabe strony zdaniem pracodawców:

- ✓ brak nauczycieli z kierunkowym (podstawowym) wykształceniem informatycznym.

Szanse zdaniem uczniów:

- ✓ uczniowie otrzymują szeroką wiedzę teoretyczną w zmieniającym się środowisku;
- ✓ możliwość zdobycia szerszej wiedzy i umiejętności;
- ✓ dobre przygotowanie do egzaminu maturalnego i zawodowego.

Szanse zdaniem nauczycieli:

- ✓ dobre przekazywanie wiedzy i umiejętności uczniom zaowocuje w przyszłości ukończeniem studiów, które zapewnią satysfakcjonującą pracę;
- ✓ zwiększone kompetencje absolwenta spowodują większą jego atrakcyjność na rynku pracy;
- ✓ doskonalenie własnego warsztatu pracy przez nauczycieli;
- ✓ dobre przygotowanie absolwentów do egzaminów.

Szanse zdaniem rodziców:

- ✓ atrakcyjna oferta edukacyjna szkoły.

Szanse zdaniem dyrekcji:

- ✓ dobre przygotowanie zawodowe absolwentów;
- ✓ atrakcyjna oferta edukacyjna szkoły.

Szanse zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ możliwość opracowania programów nauczania spełniających wymagania formalne i merytoryczne;
- ✓ wysoka jakość nauczania.

Szanse zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ większe możliwości znalezienia pracy przez absolwentów technikum;

- ✓ umiejętność zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce.

Szanse zdaniem pracodawców:

- ✓ podniesienie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli;
- ✓ poprawa sytuacji w zakresie nauki języków obcych;
- ✓ rozwijanie przedsiębiorczości.

Zagrożenia zdaniem uczniów:

- ✓ obniżenie zainteresowań uczniów przedmiotem;
- ✓ nie zdanie matury przez uczniów słabszych;
- ✓ pominięcie na zajęciach zagadnień, które mogą się przydać w pracy zawodowej;
- ✓ słabe przygotowanie do egzaminu maturalnego i zawodowego.

Zagrożenia zdaniem nauczycieli:

- ✓ niezgodność kompetencji absolwenta z potrzebami rynku pracy.

Zagrożenia zdaniem rodziców:

- ✓ zmiany sytuacji na rynku pracy w czasie cyklu kształcenia się ucznia.

Zagrożenia zdaniem dyrekcji:

- ✓ absolwenci nie trafią w zapotrzebowanie rynku pracy.

Zagrożenia zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ trudności przy podjęciu pracy z opanowaniem czynności na danym stanowisku.

Zagrożenia zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ nabyta wiedza po ukończeniu szkoły może nie być aktualna.

Zagrożenia zdaniem pracodawców:

- ✓ nieumiejętność przekazania wiedzy praktycznej.

Obszar 5

Charakterystyka uczniów

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy

Silne strony zdaniem uczniów:

- ✓ kreatywność uczniów w uzyskiwaniu informacji o rynku pracy;
- ✓ świadomość uczniów, odpowiednia wiedza na temat kierunków kształcenia;
- ✓ wysoki poziom uzyskanej wiedzy;
- ✓ uzyskiwanie przez uczniów szerokiej wiedzy ekonomicznej;
- ✓ uczestnictwo w konkursach i olimpiadach uczniów ambitnych;
- ✓ wzrost ambicji uczniów i motywacji do pracy;

- ✓ chęć zdobywania wiedzy przez uczniów;
- ✓ ocena własnych możliwości i predyspozycji osobowościowych przy planowaniu własnej kariery zawodowej.

Silne strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ uczniowie są świadomi potrzeb rynku pracy;
- ✓ dostęp uczniów do środków masowego przekazu w celu śledzenia na bieżąco potrzeb rynku pracy;
- ✓ ukierunkowanie niektórych uczniów na wykonywanie w przyszłości określonego zawodu;
- ✓ konsultowanie się uczniów z doradcą zawodowym, psychologiem, wychowawcą odnośnie planowania kariery zawodowej;
- ✓ znają zasady pisania CV;
- ✓ znają predyspozycje zawodowe dzięki badaniom w Mobilnym Centrum Informacji Zawodowej;
- ✓ są gotowi do przekwalifikowania się.

Silne strony zdaniem rodziców:

- ✓ łatwy dostęp do informacji dzięki Internetowi.

Silne strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ uczniowie poszukują informacji o rynku pracy;
- ✓ znają zasady pisania CV, przeprowadzania rozmów z pracodawcami;
- ✓ znają predyspozycje zawodowe dzięki badaniom prowadzonym przez doradców zawodowych;
- ✓ są gotowi do przekwalifikowania i zmiany miejsca pracy oraz zamieszkania.

Silne strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ istnienie systemu doradztwa zawodowego w szkole;
- ✓ organizacja praktyk zawodowych;

Silne strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ organizacja „Dnia Przedsiębiorczości”;
- ✓ możliwość znalezienia pracy w różnych zakładach przez ekonomistów;
- ✓ kształcenie absolwentów potrafiących się odnaleźć na rynku pracy.

Słabe strony zdaniem uczniów:

- ✓ ograniczony dostęp w uzyskiwaniu informacji o wymogach na dane stanowiska pracy;
- ✓ dokonywanie przez uczniów przypadkowych wyborów szkoły, kierunku kształcenia;

- ✓ braki wiedzy u uczniów słabych lub uczniów o niskiej frekwencji;
- ✓ braki u uczniów wiedzy z określonych dziedzin;
- ✓ niska frekwencja uczniów w szkole;
- ✓ tracenie przez uczniów czasu na dojazd do szkoły i ze szkoły;
- ✓ brak systematyczności w zdobywaniu aktualnej wiedzy.

Słabe strony zdaniem nauczycieli:

- ✓ brak zainteresowania u niektórych uczniów potrzebami rynku i chęci dostosowania się do zmieniających się warunków poprzez naukę przedmiotów zawodowych, dobrego przygotowania się do egzaminu maturalnego i zawodowego
- ✓ dokonywanie przez uczniów przypadkowych wyborów odnośnie kierunku kształcenia;
- ✓ małe zainteresowanie nowymi kierunkami (studia wyższe, szkoły pomaturalne);
- ✓ brak w mieście i powiecie analizy zapotrzebowania rynku pracy.

Słabe strony zdaniem rodziców:

- ✓ nieznamość przez uczniów dziedzin gospodarki narażonych na kryzys.

Słabe strony zdaniem dyrekcji:

- ✓ brak w mieście i powiecie zintegrowanego systemu analizy i zapotrzebowania rynku pracy;
- ✓ brak dostępu do długoterminowych prognoz rynku pracy.

Słabe strony zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ brak zainteresowania ze strony uczniów;
- ✓ inna klasyfikacja zawodów dla szkolnictwa zawodowego a inna dla rynku pracy.

Słabe strony zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ wysoki próg wymagań przy zdawaniu egzaminu zawodowego;
- ✓ brak pracy w zawodzie po ukończeniu szkoły.

Szanse zdaniem uczniów:

- ✓ uczniowie powinni konsultować się z rodzicami, wychowawcą przed wyborem zawodu;
- ✓ ukończenie szkoły z tytułem technika ekonomisty;
- ✓ uczniowie znają potrzeby rynku pracy;
- ✓ dostanie się na studia, ukończenie renomowanych uczelni;
- ✓ uzyskiwanie wysokich wyników na maturze i egzaminie;
- ✓ szansa na dostanie się na uczelnie wyższe na terenie Unii Europejskiej;
- ✓ możliwość lepszego awansu społecznego;
- ✓ dostęp do Internetu pozwala uczniom uaktualniać wiedzę o rynku pracy.

Szanse zdaniem nauczycieli:

- ✓ uczniowie trafnie dokonują wyboru kierunku dalszego kształcenia;
- ✓ rozpoznanie przez uczniów potrzeb rynku pracy spowoduje możliwość znalezienia zatrudnienia po ukończeniu szkoły;
- ✓ dokonanie właściwego wyboru;
- ✓ mogą podjąć dalszą naukę w zależności od wymogów rynku pracy.

Szanse zdaniem rodziców:

- ✓ lepsze przygotowanie do podjęcia pracy w przyszłości;
- ✓ kierowanie własnym kształceniem.

Szanse zdaniem dyrekcji:

- ✓ podjęcie dalszej nauki zgodnie z prognozami na temat potrzeb rynku pracy.

Szanse zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ świadomy wybór dalszej drogi kształcenia (wyboru kierunku studiów).

Szanse zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ szybsze i łatwiejsze znalezienie pracy;
- ✓ znalezienie wymarzonej pracy;
- ✓ możliwość zdobycia zawodu po ukończeniu technikum ekonomicznego.

Zagrożenia zdaniem uczniów:

- ✓ poświęcanie przez uczniów zbyt mało czasu na naukę;
- ✓ niski poziom zdawalności egzaminu maturalnego i zawodowego;
- ✓ rezygnacja uczniów z przystąpienia do egzaminu zawodowego ze względu na wysoki próg wymagań;
- ✓ zniechęcenie uczniów do działań ze względu na złą sytuację gospodarczą państwa;
- ✓ niska frekwencja na zajęciach;
- ✓ bezrobocie, brak środków do życia;
- ✓ brak znajomości rynku pracy;
- ✓ brak umiejętności dostosowania swoich kwalifikacji do zmian na rynku pracy.

Zagrożenia zdaniem nauczycieli:

- ✓ niewłaściwe rozpoznanie potrzeb rynku pracy może spowodować zwiększone bezrobocie wśród absolwentów;
- ✓ konieczność podjęcia pracy przez absolwenta niezgodnej z oczekiwaniami i kwalifikacjami absolwenta;
- ✓ podejmowanie nietrafnych decyzji dotyczących kierunku kształcenia.

Zagrożenia zdaniem rodziców:

- ✓ wyjazdy za granicę wykształconej młodzieży;
- ✓ małe zainteresowanie programem.

Zagrożenia zdaniem dyrekcji:

- ✓ podejmowanie nietrafnych decyzji dotyczących kierunków kształcenia.

Zagrożenia zdaniem nadzoru pedagogicznego:

- ✓ trudności w świadomym wyborze atrakcyjnego kierunku kształcenia.

Zagrożenia zdaniem organu prowadzącego:

- ✓ mało efektywne przygotowanie do znalezienia pracy na różnych stanowiskach;
- ✓ nieodpowiedni wybór kierunku kształcenia, co może prowadzić do bezrobocia.

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

I.1 Położenie geograficzne

Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcące jest samodzielną szkołą miejską zlokalizowana w mieście powiatowym liczącym około 70 tysięcy mieszkańców.

Chełm leży we wschodniej Polsce. Znajduje się na południowy wschód od Lublina, na północ od Zamościa oraz na południe od Białej Podlaskiej, w odległości 25 km od granicy z Ukrainą. Leży nad rzeką Uherką, lewym dopływem Bugu. Chełm jest po Lublinie drugim co do liczby ludności miastem w województwie lubelskim. W latach 1975-1999 była tu siedziba urzędu województwa chełmskiego.

Miasto jest położone na jedyne swojego rodzaju w Europie Środkowej glebach kredowych i wyróżnia się bogatą historią styku trzech kultur polskiej, ukraińskiej i żydowskiej.

Obecnie 70% ludności jest zatrudnione w usługach a w Chełmie przeważają przedsiębiorstwa małe.

Od najdawniejszych czasów miasto było znaczącym ośrodkiem handlu i rzemiosła. Przemiany ustrojowe zapoczątkowane w gospodarce w 1990 roku zmieniły oblicze gospodarce miasta. W Chełmie działa około 5300 firm. W początkowym okresie prywatyzacji najdynamiczniej rozwijał się handel i usługi. W ostatnich latach przybywa coraz więcej nowych przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych.

W chełmskiej gospodarce dominuje przemysł mineralny. Od dawna jego rozwój wiązał się z istniejącą od 1960 roku Cementownią "Chełm". Po przekształceniach strukturalnych jest to spółka akcyjna z udziałem kapitału zagranicznego i nadal należy do największych pracodawców na tutejszym rynku pracy. Swoje miejsce ma tu także przemysł spożywczy, odzieżowy, meblowy, elektromaszynowy, szklarski.

Do największych zakładów przemysłowych w Chełmie zalicza się:

- Zakłady Meblarskie MEBLOTAP
- Hutę Szkła Marta 2
- Spółdzielnię Mleczarską "BIOMLEK"

zakłady te ze swoich wyrobów znane są w kraju i za granicą.

Siedzibą ZSE i III LO jest budynek przy ulicy Sienkiewicza 22, oddany do użytku w 1964 roku. Jest on położony niedaleko centrum miasta. Usytuowanie Szkoły umożliwia łatwy

dojazd zarówno z terenu Chełma jak i okolicznych miejscowości. Budynek szkolny znajduje się w pewnej odległości od ulicy, otoczony jest parkiem. W pobliżu szkoły znajduje się lodowisko, będące obiektem MOSiR. W otoczeniu szkoły znajdują się również inne placówki oświatowe, takie jak:

- szkoły podadgimnazjalne w Chełmie:
  - I Liceum Ogólnokształcące;
  - II Liceum Ogólnokształcące;
  - IV Liceum Ogólnokształcące;
  - Zespół Szkół Budowlanych;
  - Zespół Szkół Technicznych;
  - Zespół Szkół Zawodowych nr 4;
  - Zespół Szkół Zawodowych Nr 5;
  - Centrum Kształcenia Ustawicznego;
  - Centrum Kształcenia Praktycznego w Chełmie;
- szkoły gimnazjalne w Chełmie
  - Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Razem w Chełmie,
  - Gimnazjum Nr 2;
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1;
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3;
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6;
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 7;
  - Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 8.

W skład ZSE i III LO wchodzi następujące szkoły:

- liceum ogólnokształcące kształcące w systemie 3-letnim;
- technikum ekonomiczne kształcące w zawodzie technik ekonomista w systemie 4-letnim;
- 2-letnia zasadnicza szkoła zawodowa w zawodzie sprzedawca (obecnie zawieszona ze względu na brak kandydatów);

Organem prowadzącym Szkołę jest Miasto Chełm.

Organem sprawującym nadzór pedagogiczny jest Kurator Oświaty w Lublinie.

I.2 Krótki opis bazy dydaktycznej szkoły

Zespół Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcące mieści się w jednym dwukondygnacyjnym budynku przy ulicy Sienkiewicza 22. Powierzchnia zabudowy budynku szkoły wynosi 1283,36 m², natomiast powierzchnia użytkowa 3819,08 m².

Do realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego szkoła wykorzystuje jest 31 sal lekcyjnych, w tym:

- 17 pracowni przedmiotowych (ekonomiczna, fizyczna, 3 polonistyczne, 3 języka angielskiego, języka niemieckiego, języka rosyjskiego katechetyczna, geograficzna, biologiczna, matematyczna, historyczna, chemiczna);
- 3 pracownie komputerowe, wyposażone łącznie w 45 komputerów, podłączonych do sieci Internet;
- 2 Multimedialne Centra Informatyczne.

W szkole funkcjonuje biblioteka posiadająca 18 tys. woluminów. Nauczyciele bibliotekarze mają możliwość korzystania z komputera podłączonego do Internetu. W bibliotece jest wydzielona część pomieszczenia na czytelnię.

Szkoła wyposażona jest również w gabinety, zaplecza i magazynki:

- gabinet psychologa i pedagoga;
- gabinet chemiczny;
- gabinet biologiczny;
- gabinet ekonomiczny;
- gabinet informatyczny;
- magazynek PO;
- magazynek w-f,;
- -magazynek fizyczny;
- gabinet w-f;
- Izba Pamięci;
- 3 magazynki gospodarcze.

Szkolne obiekty sportowe stanowią:

- jedna sala gimnastyczna;
- siłownia;
- boisko – aktualnie w budowie boisko Orlik 2012.

Młodzież na lekcjach w-f ma również możliwość bezpłatnego korzystania zimą z lodowiska, zlokalizowanego obok szkoły oraz z pływalni, która znajduje się w budynku I LO.

Zarówno młodzież jak i pracownicy szkoły mają możliwość korzystania z opieki medycznej. Na terenie szkoły znajdują się 2 gabinety medyczne, w tym 1 gabinet pomocy przedlekarskiej i profilaktyki zdrowotnej z obsługą mgr pielęgniarstwa oraz 1 gabinet stomatologiczny z lekarzem i pomocą stomatologiczną.

Dyrekcja szkoły systematycznie i na bieżąco wyposaża sale lekcyjne w pomoce naukowe i środki dydaktyczne. Obecnie szkoła posiada:

- 7 szt. rzutników pisma, projektoskopów;
- 22 szt. drukarek;
- 18 szt. telewizorów;
- 7 szt. odtwarzaczy video;
- 16 szt. magnetowidów;
- 84 szt. komputerów, tym 45 w pracowniach komputerowych, 12 w MCI, u wicedyrektorów, w administracji, w pokoju nauczycielskim, bibliotece, gabinecie w-f, gabinecie ekonomicznym oraz w niektórych salach lekcyjnych;
- 34 szt. radiomagnetofonów;
- sprzęt nagłaśniający;
- 2 tablice multimedialne;
- 3 kamery i 2 aparaty fotograficzne;
- 4 szt. kserokopiarki.

Na terenie szkoły znajduje się kawiarenka, w której można zakupić zupki, kawę, herbatę, drożdżówki, kanapki itp. W kawiarence młodzież spędzająca czas oczekując na zajęcia ma możliwość oglądania telewizji, z pakietem Cyfrowego Polsatu. W szkole działa również sklepik szkolny z artykułami papierniczymi oraz kserokopiarką dla młodzieży.

Szkoła posiada kancelarię, w której jest zatrudnionych dwóch pracowników administracyjnych na pełnym etacie. Poza tym w szkole zatrudniony jest kierownik do spraw administracyjnych, księgowa, specjalista ds. płac, specjalista ds. kadrowych.

I.3 Charakterystyka uczniów szkoły

W sumie do 34 oddziałów Zespołu Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcącego w Chełmie uczęszcza 879 uczniów, w tym do klas I - 269 uczniów, do klas II - 258 uczniów, do klas III - 256 uczniów, do klas IV - 96 uczniów.

W roku szkolnym 2008/2009 do 21 oddziałów Liceum Ogólnokształcącego uczęszcza 573 uczniów, w tym do klas I - 196, klas II - 190, klas III - 187:

Klasa	Nazwy klas ze względu na przedmioty realizowane na poziomie rozszerzonym	Liczba uczniów	w tym dziewcząt	w tym chłopców
1 al	europejska	31	26	5
1 bl	lingwistyczna	31	28	3
1 cl	matematyczno- inf.	20	6	14
1 dl	prawno-administracyjna	30	21	9
1 el	ekologiczna	27	24	3
1 fl	dziennikarska	29	24	5
1 gl	sportowo-turystyczna	28	17	11
2 al	europejska	32	18	14
2 bl	językowa	26	7	9
2 cl	matematyczno-informatyczna	24	8	18
2 dl	prawno-administracyjna	29	19	10
2 el	medyczna	27	16	11
2 fl	dziennikarska	26	19	7
2 gl	lingwistyczna	26	21	5
3 al	europejska	29	24	5
3 bl	językowa	25	21	4
3 cl	matematyczno-informatyczna	28	7	21
3 dl	prawno-administracyjna	27	13	14
3 el	medyczna	28	23	5
3 fl	dziennikarska	25	20	5
3 gl	sportowo-turystyczna	25	8	17

W roku szkolnym 2008/2009 do 13 oddziałów technikum ekonomicznego uczęszcza 306 uczniów, w tym do klas I - 73, klas II - 68, klas III - 69, klas IV - 96:

Klasa	Specjalizacje w klasach	Liczba uczniów	w tym dziewcząt	w tym chłopców
1 at	obsługa ruchu granicznego	27	11	16
1 bt	bankowość	24	18	6
1 ct	informatyka ekonomiczna	22	14	8
2 at	obsługa ruchu granicznego	20	9	11
2 bt	obsługa ruchu granicznego	25	15	10
2 ct	bankowość/rachunkowość	23	14	9
3 at	obsługa ruchu granicznego	24	13	11
3 bt	obsługa ruchu granicznego	22	16	6
3 ct	bankowość	23	11	12

4 at	obsługa ruchu granicznego	26	11	15
4 bt	obsługa ruchu granicznego	24	13	11
4 ct	informatyka ekonomiczna	21	7	14
4 dt	bankowość/rachunkowość	25	15	10

Uczniowie naszej szkoły w przeważającej części pochodzą z terenów wiejskich. Z ogólnej liczby 879 uczniów aż 495 pochodzi spoza Chełm, co stanowi ponad 56%. Większy odsetek młodzież z terenów wiejskich uczy się w Technikum Ekonomicznym (64%), zaś w w LO młodzież pochodząca ze wsi stanowi 47%.

Uczniowie klas I rekrutowali się z następujących gimnazjów:

Przyjęci z terenu Miasta Chełm	LO	TE	Przyjęci z terenu powiatu chełmskiego	LO	TE
Gimnazjum Nr 1	16	5	Brzeźno	3	1
Gimnazjum Nr 2	25	4	Białopole	4	1
Gimnazjum Nr 3	10	1	Liszno	4	2
Gimnazjum Nr 6	15	1	Dorohusk	8	7
Gimnazjum Nr 7	29	8	Dubienka	2	-
Gimnazjum Nr 8	21	1	Pawłów	1	1
			Okszów	7	2
			Ruda Huta	2	1
			Rejowiec Fabryczny	7	4
			Rejowiec Osada	5	4
			Strachosław	3	-
			Strupin Duży	5	2
			Stołpie	5	4
			Sawin	13	3
			Siedliszcze	6	-
			Sielec	5	8
			Staw	4	-
			Wojsławice	4	-
			Wierzbica	2	3
			Żółtańce	4	1
			Żmudź	6	2
	116	20		97	45
Przyjęci z terenu powiatu włodawskiego	LO	TE	Przyjęci z terenu powiatu krasnostawskiego	LO	TE
Dubeczno	3	1	Krupe	-	1
Uher	1	4	Krasnystaw	1	-
Wola Uhruska	8	1	Siennica Różana	3	-
Inne					
Puchaczów	1	-			

Cyców	3	6			
Tomaszów Mazowiecki	1	-			
	17	12		4	1

Jak wynika powyższych danych znaczna większość młodzieży ubiegających się o przyjęcie do naszej szkoły pochodzi spoza terenu Chełma, głównie ze wsi należących do powiatu chełmskiego.

33 uczniów posiada opinię poradni psychologiczno-pedagogicznych na temat dysleksji, 2 uczniów posiada orzeczenia o dyskalkulii, 2 uczniów orzeczenie o kształceniu specjalnym.

6 uczniów posiada orzeczenie o niepełnosprawnych, 3 korzysta z orzeczenia kwalifikacyjnego do nauczania indywidualnego.

Uczniowie ZSE i III LO korzystają z następujących stypendiów:

Rodzaj stypendium	Liczba uczniów w roku szkolny 2008/2009
Stypendia socjalne miejskie	26
Stypendium Prezesa Rady Ministrów	2
Stypendium Kazimierza Kosowicza (dla uczniów TE)	1

I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej.

W szkole jest zatrudnionych ogółem 89 nauczycieli (78 w pełnym wymiarze czasu pracy i 11 w niepełnym), z których aktualnie 1 przebywa na urlopie bezpłatnym. Z uwagi na to, że w skład Zespołu wchodzi 2 szkoły: liceum ogólnokształcące oraz technikum ekonomiczne, pracowników pedagogicznych można podzielić na:

- zatrudnionych w LO – 50 nauczycieli;
- zatrudnionych w TE - 39 nauczycieli.

Kadrę pedagogiczną tworzą:

- 34 nauczycieli dyplomowanych;
- 29 nauczycieli mianowanych;
- 20 nauczycieli kontraktowych;
- 5 nauczyciel stażysta;
- 1 brak stopnia awansu zawodowego.

Wykształcenie zatrudnionych nauczycieli przedstawia się następująco:

- wykształcenie wyższe magisterskie posiada 87 nauczycieli;

- tytuł zawodowy licencjata 1 nauczyciel;
- stopień naukowy doktora 1 nauczyciel.

88 nauczycieli posiada przygotowanie pedagogiczne, tylko jeden nauczyciel nie posiada takiego przygotowania.

28 nauczycieli posiada uprawnienia egzaminatora w zakresie różnych przedmiotów.

Nauczyciele w przeważającej części zatrudnieni są na podstawie mianowania (53 nauczycieli). Na czas określony zatrudnionych jest 23 nauczycieli, natomiast na czas nieokreślony 10 nauczycieli. 3 nauczycieli pracuje w zastępstwie (do czasu powrotu nauczycieli ze zwolnienia lekarskiego, z urlopu zdrowotnego, urlopu macierzyńskiego).

Nauczyciele zgrupowani są w dwóch komisjach:

- Komisji Przedmiotów Ogólnokształcących;
- Komisji Przedmiotów Zawodowych.

Poza tym w szkole funkcjonują komisje przedmiotowe (skupiają nauczycieli danego przedmiotu), na czele których stoi lider oraz klasowe zespoły, których przewodniczącym jest wychowawca klasy.

Najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele języka angielskiego (11) oraz nauczyciele przedmiotów ekonomicznych (11). Liczebność pozostałe grupy przedmiotowych przedstawia się następująco:

- język polski - 9 nauczycieli;
- wychowanie fizyczne - 8 nauczycieli;
- matematyka - 7 nauczycieli;
- język niemiecki - 5 nauczycieli;
- historia - 5 nauczycieli;
- informatyka - 5 nauczycieli;
- religia 5 - (3 księży i 2 katechetów);
- język rosyjski - 4 nauczycieli;
- biologia - 4 nauczycieli;
- chemia 3 - nauczycieli;
- geografia 3 - nauczycieli;
- po 2 - nauczycieli;
- fizyka - 2 nauczycieli;
- WOS - 2.

Dyrektor szkoły realizuje pensum dydaktyczne w wymiarze 4 godzin tygodniowo. W szkole pracuje 3 wicedyrektorów, realizujących po 8 godzin dydaktycznych tygodniowo.

Poza tym w szkole zatrudniony jest psycholog na pełny etat, pedagog szkolny na ½ etatu oraz 3 bibliotekarzy. Szkoła pracuje w systemie dwuzmianowym. Lekcje odbywają się od godziny 7:30 do godziny 18:25.

I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych.

Nauczyciele kształcący młodzież w naszej szkole napotykać na szereg problemów w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Szczególnego rodzaju utrudnienia dotyczą kształcenia w Technikum Ekonomicznym.

Do najważniejszych trudności można zaliczyć:

- niski poziom kompetencji absolwentów gimnazjum wybierających dalszą edukację w technikum;
- brak środków finansowych na zorganizowanie atrakcyjnych zajęć dodatkowych;
- brak środków finansowych na zakup pomocy dydaktycznych, podnoszących atrakcyjność tych zajęć;
- trudność w zorganizowaniu różnorodnych form kształcenia (zielone szkoły, obozy językowe) ze względu na złą sytuację materialną rodzin (wg statystyk we wrześniu 2008 r. w powiecie chełmskim stopa bezrobocia wynosiła 16,8% i była największa w województwie lubelskim);
- brak pomocy metodycznej dla nauczycieli przedmiotów zawodowych;
- brak szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych pod kątem łączenia teorii z praktyką w nauczaniu przedmiotów zawodowych;
- niska zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe spowodowana m. in. 75 % progiem zdania egzaminu w części praktycznej;
- niskie wyniki nauczania matematyki i niewielki odsetek młodzieży zdającej matematykę na egzaminie maturalnym, co jest niepokojące w sytuacji, gdy w 2010r. matematyka będzie przedmiotem obowiązkowym;
- występujące duże dysproporcje w poziomie wiedzy i umiejętności uczniów ze względu na to, iż duży odsetek uczniów pochodzi z terenów wiejskich;
- dwuzmianowość w szkole oraz duża liczba młodzieży dojeżdżającej do szkoły, co utrudnia efektywną pracę młodzieży na ostatnich i pierwszych lekcjach.

Oprócz wymienionych wyżej problemów duże znaczenie odgrywa fakt, iż w dotychczasowej praktyce szkolnej mało miejsca poświęcało się zagadnieniom kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z nauczycielami można ustalić, że niewielu z nich potrafi trafnie wskazać kompetencje kluczowe i sposób kształtowania ich na własnym przedmiocie. Nauczyciele nie mają również wypracowanych narzędzi do kształtowania wymienionych kompetencji.

Analizując wdrażanie kompetencji zawodowych wśród uczniów Technikum, należy zwrócić uwagę na to, że głównie nauczyciele przedmiotów zawodowych są zainteresowani tym zagadnieniem. Większość tych kompetencji jest kształtowana na przedmiotach ekonomicznych. Nie zawsze w tym zakresie występuje współpraca nauczycieli realizujących programy kształcenia przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych.

II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

II.1 Efekty kształcenia

Ogólna średnia ocen uczniów w liceum utrzymuje się od lat na podobnym niskim, czasami zaś na dobrym - w przypadku klas IV TE, poziomie. Frekwencja uczniów jest ciągle niska (mimo podejmowanych w tym zakresie wielu działań ze strony szkoły) zarówno w liceum ogólnokształcącym jak i technikum.

W roku szkolnym 2006/2007:

- na 636 uczniów liceum, klasyfikowano 631, promowano 593, średnia ocen wyniosła w klasach III – 3,29, w pozostałych klasach – 3,08, średnia frekwencja – 83%, ukończyło szkołę 185 uczniów;
- na 367 uczniów technikum klasyfikowano 367, promowano 341, średnia ocen wyniosła w klasach IV - 3.66, w pozostałych klasach - 3.22, średnia frekwencja - 84%, ukończyło szkołę 91 uczniów.

W roku szkolnym 2007/2008:

- na 612 uczniów liceum, klasyfikowano 612, promowano 578, średnia ocen wyniosła w klasach III – 3,51, w pozostałych klasach – 3,24, średnia frekwencja – 81%, ukończyło szkołę 230 uczniów;
- na 333 uczniów technikum klasyfikowano 330, promowano 308, średnia ocen wyniosła w klasach IV - 3.71, w pozostałych klasach -3.38, średnia frekwencja – 82%, ukończyło szkołę 85 uczniów.

Jak wynika z powyższych danych na podstawie średniej ocen można stwierdzić, że zarówno w TE jak i LO nastąpił wzrost efektów kształcenia – młodzież uzyskała wyższe średnie ocen w roku 2008 w porównaniu z rokiem 2007. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w obu analizowanych latach wyższe średnie ocen uzyskują uczniowie Technikum Ekonomicznego, mimo iż oprócz przedmiotów ogólnokształcących uczą się przedmiotów zawodowych.

W roku szkolnym 2007/2008 średnie ocen rocznych z wybranych przedmiotów w klasach Technikum Ekonomicznego kształtowały się następująco:

KLASA	Przedsiębiorczość	Matematyka	Język Niemiecki	Technologia informacyjna
I at	2,68	1,96	-	4,00
I bt	3,03	2,00	-	4,08
I ct	3,50	2,39	2,64	4,07
II at	-	1,78	-	-
II bt	-	2,63	-	-
II ct	-	2,44	2,81	-
III at	-	2,61	-	-
III bt	-	2,60	-	-
III ct	-	2,47	2,61	-
III dt	-	2,80	2,87	-
IV at	-	3,14	-	-
IV bt	-	2,92	-	-
IV ct	-	3,28	3,17	-

Kompetencje uczniów w zakresie przedsiębiorczości, matematyki, języka niemieckiego oraz technologii informacyjnej diagnozowane na podstawie średniej ocen z w/w przedmiotów wskazują na bardzo niski poziom kompetencji z matematyki. Przy czym najniższe średnie ocen występują w klasach pierwszych. Jedynie w dwóch klasach czwartych uczniowie uzyskali średnią powyżej 3.

Jak wynika z analizy wyników nauczania w naszej szkole matematyka sprawia uczniom wiele trudności. Na koniec roku szkolnego 2007/2008 38 uczniów otrzymało oceny niedostateczne, co stanowi 21 % ogółu ocen niedostatecznych ze wszystkich przedmiotów. Sprawdziany porównawcze przeprowadzone z matematyki w poszczególnych klasach dowodzą, iż przeważająca część młodzieży posiada wiedzę z matematyki tylko na poziomie podstawowym (ocena dopuszczająca i dostateczna) lub nie posiada wiedzy wystarczającej na otrzymanie oceny pozytywnej. Natomiast na podstawie wywiadu z rodzicami i uczniami ustalono, że matematyka jest przedmiotem, z którego

opanowanie wiadomości i umiejętności poprzez samodzielną pracę ucznia jest bardzo trudne lub wręcz niemożliwe.

Analizując wyniki egzaminów maturalnych w 2008r w naszej szkole ustalono, że 33 uczniów wybrało matematykę jako przedmiot dodatkowy obowiązkowy, co stanowi tylko 10,5% ogółu zdających. W tym tylko 3 osoby zdały matematykę na poziomie rozszerzonym. Średnia kształtowała się na poziomie 54%, przy tym 7 osób w ogóle nie zdało tego egzaminu.

Na podstawie tych danych niepokojące jest w jaki sposób uczniowie poradzą sobie na egzaminie maturalnym w 2010r., kiedy matematykę będzie obowiązkowo zdawał każdy maturzysta.

Analiza wyników nauczania w naszej szkole dowodzi, iż mimo dużego znaczenia nauczania języków obcych istnieje grupa młodzieży, która w niewystarczającym stopniu opanowuje języki obce. W konsekwencji zaś uzyskuje niskie oceny roczne, czego dowodzą dane z roku 2007/2008 zamieszczone w powyższej tabeli. Na pięć klas TE - 4 uzyskały średnie ocen z języka niemieckiego poniżej 3,00.

W roku 2008 na 314 uczniów zdających maturę tylko 11 osób zdawało języki obce na poziomie rozszerzonym (3,5% ogółu zdających). Przy czym z języka niemieckiego nikt z uczniów nie podjął próby zdawania na poziomie rozszerzonym. Średnia wyników z egzaminu wynoszą dla języka angielskiego 62%, języka niemieckiego 57% i języka rosyjskiego 78%. Na podkreślenie zasługują coroczne wysokie wyniki uczniów z języka rosyjskiego.

Poziom kompetencji z przedsiębiorczości zdiagnozowano na podstawie średniej ocen rocznych w roku ubiegłym w klasach I Technikum Ekonomicznego oraz zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Średnia ocen rocznych z przedsiębiorczości w roku szkolnym 2007/2008 kształtowała się na poziomie 3,07.

Absolwenci TE na egzaminie zawodowym w części pisemnej rozwiązują dwa testy wyboru:

- 1) część pierwsza obejmuje zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności właściwe dla kwalifikacji w danym zawodzie,
- 2) część druga obejmuje zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności związane z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą.

Uczniowie w ubiegłym roku szkolnym uzyskali średni wynik z części I – 70% (próg zdawalności 50%), natomiast z części II 86% (próg zdawalności 30%). Wyniki te świadczą o wysokim poziomie kompetencji absolwentów z zakresu zagadnień zatrudnienia i działalności gospodarczej.

Kompetencje uczniów w zakresie technologii informacyjnej analizowane na podstawie średniej ocen rocznych w roku ubiegłym wskazują na dobry poziom wiedzy i umiejętności uczniów w tym zakresie. Średnie ocen we wszystkich klasach pierwszych TE kształtowały się powyżej 4,00. Jednak uczniowie nie wybierają na egzaminie maturalnym informatyki jako przedmiotu dodatkowego.

W roku 2008 żaden absolwent nie zdał informatyki na egzaminie maturalnym. W roku 2007 dwie osoby zdawały informatykę jako przedmiot dodatkowy, uzyskując średnią tylko 25% i w związku z tym obie nie zdały tego egzaminu.

Można stwierdzić na podstawie tych danych, iż uczniowie ci mimo posiadania dobrej znajomości zagadnień z technologii informatycznej (dobre oceny roczne) nie uzyskują wystarczających wyników, aby zdać egzamin. Wiąże się to z tym, iż:

1. poziom egzaminu z informatyki jest wysoki;
2. nie ma przedmiotu informatyki, tylko technologia informacyjna;
3. mała ilość godzin z technologii informacyjnej;
4. w cyklu kształcenia (2 godziny w I klasie) brak technologii informatycznej na egzaminie maturalnym;

We współczesnej gospodarce duże znaczenie odgrywa znajomość zagadnień informatycznych. Pracodawcy obok innych umiejętności często wymagają od potencjalnych pracowników zaawansowanych kompetencji w zakresie informatyki.

W związku z tym należy położyć większy nacisk na kształcenie u uczniów ww. umiejętności.

II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów

W Zespole Szkół Ekonomicznych i III LO funkcjonuje Technikum Ekonomiczne kształcące w zawodzie technik ekonomista. Szkoła realizując proces dydaktyczno – wychowawczy stara się wyposażyć uczniów technikum w niezbędne kompetencje umożliwiające im sprawne poruszanie się na współczesnym rynku pracy oraz wybór dalszej ścieżki edukacji.

Poziom kompetencji zawodowych naszych absolwentów można zdiagnozować na podstawie wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Zdawalność egzaminu zawodowego w kolejnych dwóch latach przedstawia się następująco:

2006/2007

Zdawalność egzaminu zawodowego dla zdających etap pisemny lub praktyczny				
Zawód	Etap	Zdawało	Zdało	Nie zdało
341[02] Technik ekonomista	pisemny	91	78	13
341[02] Technik ekonomista	praktyczny	91	65	26

Wyniki średnie za części etapu pisemnego

Zawód	Wynik średni	
	Część pierwsza (%)	Część druga (%)
341[02] Technik ekonomista	60,97	77,02

Wyniki średnie w etapie praktycznym

Zawód	Wynik średni %
341[02] Technik ekonomista	75,08

2007/2008
Zdawalność egzaminu zawodowego dla zdających etap pisemny lub praktyczny

Zawód	Etap	Zdawało	Zdało	Nie zdało
341[02] Technik ekonomista	pisemny	80	78	2
341[02] Technik ekonomista	praktyczny	81	25	56

Wyniki średnie za części etapu pisemnego

Zawód	Wynik średni	
	Część pierwsza (%)	Część druga (%)
341[02] Technik ekonomista	70%	86%

Wyniki średnie w etapie praktycznym

Zawód	Wynik średni %
341[02] Technik ekonomista	58%

W oparciu o powyższe dane należy stwierdzić, że corocznie obniża się średnia zdawalność na egzaminie praktycznym, pomimo iż jest ona ciągle wyższa niż średnia w województwie i na terenie OKE w Krakowie.

Absolwenci TE na egzaminie zawodowym uzyskują wysokie wyniki z części pisemnej, zarówno **w: części pierwszej** - zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności właściwe dla kwalifikacji w danym zawodzie, jak i **części drugiej** - zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności związane z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą.

Analiza wyników części I etapu pisemnego

W ZSE i III LO w I części etapu pisemnego próg zaliczenia przekroczyło 70% zdających. Absolwenci zdający część pierwszą etapu pisemnego najlepiej opanowali wiedzę i umiejętności z obszaru bezpieczne wykonywanie zadań zawodowych. Nieco trudniejsze były zadania z obszaru przetwarzania danych liczbowych i operacyjnych, w którym średni poziom spełnienia wymagań egzaminacyjnych wyniósł 69%. Najtrudniejsze okazały się zadania z obszaru czytania ze zrozumieniem.

Analiza wyników części II etapu pisemnego

Część drugą egzaminu zaliczyło 86% zdających. Absolwenci zdający część II etapu pisemnego najlepiej opanowali wiedzę i umiejętności z obszaru przetwarzania danych liczbowych i operacyjnych. Rozwiązali poprawnie w tym obszarze średnio 87% zadań.

Etap praktyczny zdało 25 absolwentów, co stanowi 31% wszystkich zdających. Absolwenci zdający etap praktyczny egzaminu najlepiej radzili sobie z opracowaniem następujących elementów pracy egzaminacyjnej:

- Tytuł pracy egzaminacyjnej,
- Praca egzaminacyjna jako całość.

Najtrudniejsze okazały się dla nich:

- Analiza płynności finansowej,
- Wykaz prac związanych z analizą płynności finansowej.

Absolwenci TE posiadają wysoki poziom kompetencji zawodowych, czego dowodzą średnie wyniki z części pisemnej kształtujące się na poziomie 70%. Średni wynik z części praktycznej w roku ubiegłym wyniósł 58%, co jednak przy zdawalności od 75% spowodowało, że tylko 25 uczniów zdało ten egzamin (na 81 zdających).

II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje kluczowe oraz kompetencje zawodowe są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie od siebie zależne. Jeśli występuje brak niektórych kompetencji kluczowych u uczniów powstają trudności z opanowaniem kompetencji zawodowych. Wynika to już z samego zdefiniowania kompetencji kluczowych jako: „zestaw najważniejszych kompetencji, bez których nie można kształtować kompetencji pozostałych”. (Organizacja Współpracy i Rozwoju Gospodarczego (OECD), która w roku 1996 dokonała analizy oświaty średniego szczebla, wymienia takich kompetencji 9:

1. umiejętność pracy w zespole
2. umiejętność posługiwania się nowoczesną technologią informacyjną i komunikowania się
3. umiejętność rozwiązywania problemów
4. umiejętność wysłuchiwanie innych i brania pod uwagę ich punktów widzenia
5. umiejętność korzystania z odmiennych źródeł informacji
6. porozumiewanie się w kilku językach
7. łączenie i porządkowanie rozmaitych porcji wiedzy
8. umiejętność radzenia sobie z niepewnością i złożonością
9. umiejętność organizowania i oceniania własnej pracy

Tak więc kompetencja, to jest umiejętność wyższego rzędu lub inaczej: kompetencja, to jest zbiór, czy zestaw pewnych umiejętności.

Kiedy człowiek się uczy, nieustannie podejmuje decyzje typu: czego i w jakiej kolejności uczyć się, jak wyłapać błędy i luki, co uznać za najważniejsze i jak te najistotniejsze fragmenty wyróżnić z całości materiału. Obecnie większość decyzji podejmuje w szkole nauczyciel, przekazuje je uczniowi, a więc uczeń uczy się pod dyktando. Trafne podejmowanie decyzji to umiejętność, którą młody człowiek powinien opanować, by w efekcie odciążyć nauczyciela z odpowiedzialności za swoją edukację. A więc należy dążyć do tego, by uczeń posiadał umiejętność planowania, organizowania, kontrolowania przebiegu i rezultatów oraz doskonalenia własnego uczenia się. Czyli uczymy świadomego i planowanego uczenia się.

W Polsce przyjęto 5 kompetencji kluczowych:

- 1). Planowanie, organizowanie i ocenianie własnego uczenia się.
- 2) Skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach.
- 3). Efektywne współdziałanie w zespole.
- 4). Rozwiązywanie problemów w twórczy sposób.
- 5) Sprawne posługiwanie się komputerem.

W ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 4) kompetencje informatyczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Zakresy wielu spośród tych kompetencji częściowo się pokrywają i są powiązane, aspekty niezbędne w jednej dziedzinie wspierają kompetencje w innej. Dobrze opanowanie podstawowych umiejętności językowych, czytania, pisania, liczenia i umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych jest niezbędną

podstawą uczenia się; umiejętność uczenia się sprzyja wszelkim innym działaniom kształceniowym. Niektóre zagadnienia mają zastosowanie we wszystkich elementach ram odniesienia: krytyczne myślenie, kreatywność, inicjatywność, rozwiązywanie problemów,

ocena ryzyka, podejmowanie decyzji i konstruktywne kierowanie emocjami są istotne we wszystkich ośmiu kompetencjach kluczowych.

Kompetencje zawodowe absolwenta Technikum Ekonomicznego określono zarówno w „Podstawie programowej kształcenia w zawodzie technik ekonomista” jak też poprzez standardy wymagań egzaminacyjnych.

Zakres wiadomości i umiejętności właściwych dla kwalifikacji w zawodzie przedstawia się następująco:

Absolwent powinien umieć:

1. Czytać ze zrozumieniem informacje przedstawione w formie opisów, instrukcji, rysunków, szkiców, wykresów, dokumentacji technicznych i technologicznych.
2. Przetwarzać dane liczbowe i operacyjne.
3. Bezpiecznie wykonywać zadania zawodowe zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska.
4. Analizować dokumentację związaną z zaopatrzeniem, magazynowaniem i sprzedażą produktów, towarów i usług w przedsiębiorstwach produkcyjnych, handlowych i usługowych.
5. Dobierać metody analizy ekonomicznej do celu, rodzaju i zakresu zebranych informacji dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstw.
6. Obliczać, analizować i interpretować miary: zapasów, zatrudnienia, płac, kosztów, cen, wyniku finansowego, majątku, kapitału i rentowności.
7. Sporządzać typowe dokumenty i sprawozdania dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstw, produkcji, sprzedaży i usług.
8. Ewidencjonować typowe operacje gospodarcze.
9. Przeprowadzać analizę ekonomiczną w wybranych obszarach funkcjonowania przedsiębiorstw dla oceny ich sytuacji ekonomicznej.
10. Wykonywać rozliczenia „wewnętrzne” i „zewnętrzne” z tytułu prowadzonej działalności.
11. Przygotowywać propozycje decyzji wynikających z oceny sytuacji ekonomicznej w określonych obszarach funkcjonowania przedsiębiorstw.

Podsumowując należy podkreślić znaczenie kompetencji kluczowych w dalszej edukacji każdego człowieka oraz w jego życiu zawodowym. Uczeń, który nie opanował na odpowiednim poziomie przynajmniej części kompetencji kluczowych, ma trudności z przyswojeniem kompetencji zawodowych. Dodać należy, iż kompetencje kluczowe

wpływają na jakość pracy, na możliwość dostosowywania się człowieka do zmieniających się realiów rynku pracy. Wysoki

poziom kompetencji kluczowych zapewnia odniesienie sukcesu w życiu zawodowym, satysfakcji z wykonywanej pracy, zadowolenie i samorealizację.

III. RYNEK PRACY

III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Chełmie w dniu 30.09.2008 r. wyniosła 881 (w mieście Chełm – 3592; w powiecie chełmskim -5299).

W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 3340 osób tj. 27,3% (w mieście Chełm o 1736 osób tj. 32,6%, w powiecie chełmskim o 1604 osoby tj. 23,2%).

W okresie 9 miesięcy bieżącego roku zarejestrowało się ogółem 8251 osób, tj. o 350 osób (4,4%) więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Napływ bezrobotnych przedstawiał się następująco:

Nowo zarejestrowani	Ogółem		Miasto Chełm		Powiat chełmski	
	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.
▪ po raz pierwszy	1673	1627	701	708	972	919
▪ po raz kolejny	6228	6624	2926	3106	3302	3518
Razem	7901	8251	3627	3814	4274	4437

W okresie I-IX 2008r. status bezrobotnego utraciło 10829 osób tj. o 1061 osób (10,9%) więcej niż w roku ubiegłym. Szczegółowe dane dotyczące odpływu bezrobotnych przedstawia się następująco:

Wyłączenia z tytułu:	Ogółem		Miasto Chełm		Powiat chełmski	
	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.	I-IX 2007r.	I-IX 2008r.
▪ podjęcia pracy	4265	3919	1923	1737	2342	2182
▪ niepotwierdzenie gotowości do podjęcia pracy	2159	3044	789	1302	1370	1742
▪ dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	470	706	196	277	274	429
▪ rozpoczęcia szkolenia	438	485	209	231	229	254
▪ rozpoczęcia stażu	998	1021	452	433	546	588
▪ rozpoczęcia przygotowania zawodowego	657	818	332	406	325	412
▪ rozpoczęcia prac użytecznych	179	194	-	25	179	169
▪ innych /nauka, wojsko/	602	642	331	312	271	330
Ogółem	9768	10829	4232	4723	4274	6106

Stopa bezrobocia w porównaniu do stanu sprzed roku wykazuje znaczny spadek – w mieście Chełm o 6,7 punktów procentowych, w powiecie chełmskim o 4,0 punkta procentowego.

Wysokość stopy bezrobocia przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	30.09.2007r	30.09.2008r.	Spadek
Polska	11,6 %	8,9%	-2,7
woj. lubelskie	12,8 %	10,5 %	-2,3
Miasto Chełm	20,9%	14,2%	-6,7
Powiat chełmski	20,8%	16,8%	-4,0

Analizując strukturę bezrobotnych wg poziomu wykształcenia należy stwierdzić, że najwięcej bezrobotnych na lokalnym i regionalnym rynku pracy posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej gimnazjalnego (30% ogółu bezrobotnych) oraz wykształcenie policealne i średnie zawodowe (26% ogółu bezrobotnych).

Do **zawodów deficytowych**, czyli takich na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie, niż liczba osób poszukujących pracy w danym zawodzie na podstawie danych z PUP w Chełmie można zaliczyć m.in:

- w mieście Chełm
- administrator sieci informatycznej
- fizjoterapeuta
- nauczyciel przedszkola
- specjalista ds. projektów unijnych
- specjalista administracji publicznej
- grafik komputerowy
- handlowiec
- przedstawiciel handlowy
- pracownik administracyjny
- księgowy
- pracownik biurowy pracownik
- sprzedawca

Do **zawodów nadwyżkowych** (występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie, niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie) w mieście Chełm zaliczamy: nauczyciel języka polskiego, wychowania fizycznego, matematyki, specjalista ds. finansów,

ds. rachunkowości, ds. marketingu i handlu, pedagog, masażysta, asystent ekonomiczny, asystent rachunkowości.

Zawody nadwyżkowe w powiecie chełmskim to m.in.: nauczyciel języka polskiego, **ekonomista**, specjalista ds. marketingu i handlu, pedagog.

Jak wynika z powyższej analizy sytuacji na lokalnym i regionalnym rynku pracy technik ekonomista jest to zawód nadwyżkowy, w związku z tym absolwenci muszą posiadać wysoki poziom wiedzy i umiejętności zawodowych, aby mogli liczyć na zatrudnienie. Uczeń nie powinien ograniczać się tylko do obowiązkowych zajęć edukacyjnych, powinien wykorzystywać wszystkie możliwości, które sprawią, że jego zdolności, predyspozycje będą wszechstronnie rozwinięte. Szkoła oferuje uczniom szeroki wachlarz różnorodnych propozycji zajęć dodatkowych: koła zainteresowań, koła maturalne, konsultacje, spotkania z psychologiem, pedagogiem, doradcą zawodowym, warsztaty, giełdy zawodów itd. Nauczyciele powinni wykształcić u uczniów umiejętność planowania własnej kariery zawodowej oraz świadomość wpływania na własną przyszłość. Wysoki poziom kompetencji uczniów zapewni im odnalezienie się na rynku pracy, a w razie konieczności umiejętność przekwalifikowania się, doksztalcania i doskonalenia zawodowego.

III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy

Współczesny rynek pracy podlega ciągłym przeobrażeniom. Bardzo często niespodziewanie ulegają zmianie warunki funkcjonowania podmiotów rynku pracy: pracodawców i osób poszukujących pracy. W krótkim okresie czasu zmienia się sytuacja w zakresie zawodów deficytowych i zawodów nadwyżkowych. W związku z tym trudno jest przewidzieć jaki zawód wybrać, w jakich specjalnościach kształcić młodzież, aby po zakończeniu cyklu edukacji nie musiała zasilać szeregów bezrobotnych.

W tej sytuacji wydaje się ważne wyposażenie każdego człowieka, a szczególnie ludzi młodych, w takie kompetencje, które zapewnią im odnalezienie się w każdej sytuacji życiowej oraz umożliwią dostosowanie się do zmieniających się realiów rynku pracy. Obserwacja obecnej sytuacji społeczno –gospodarczej dowodzi, iż olbrzymie znaczenie w życiu każdego człowieka ma problematyka uczenia się przez całe życie. Współczesne czasy wymuszają na nas konieczność ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji, doskonalenia zawodowego jak również częstej zmiany zawodu. Jeśli jesteśmy w stanie sprostać tym wymaganiom, jest szansa na to, że osiągniemy sukces w życiu zawodowym, nawet jeśli będą niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne. Jeśli zamierzamy aktywnie tworzyć i planować

swoje życie, powinniśmy rozwijać swoje umiejętności uczenia się, aby móc sprostać wymaganiom współczesnego świata.

Temu właśnie celowi służy kształcenie umiejętności kluczowych wśród młodych ludzi. Szczególnego znaczenia nabiera to w sytuacji jeśli jest to grupa, która ma utrudniony dostęp do edukacji, jak np. młodzież pochodząca z terenów wiejskich, z obszaru zagrożonego wysoką stopą bezrobocia oraz ze środowisk patologicznych.

Jeśli rozumieć kompetencje kluczowe jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw niezbędnych do samorealizacji i rozwoju osobistego oraz zatrudnienia to ideałem byłoby, aby wszyscy uczniowie kończący szkołę takie kompetencje posiadali. Jednak każdy uczeń powinien posiadać przynajmniej kilka kompetencji, które staną się bazą do rozwoju innych kompetencji.

Zmieniające się uwarunkowania rynku pracy powodują konieczność wykształcenia u uczniów postaw, które będą przyczyniały się do podnoszenia umiejętności zawodowych oraz sprawnego dostosowywania swoich kwalifikacji do potrzeb pracodawców. Wymagania pracodawców są wysokie. Oprócz podstawowej wiedzy brane są pod uwagę umiejętności praktyczne i doświadczenie zawodowe. Pracodawcy wymagają od potencjalnych pracowników: wysokiej wiedzy teoretycznej i praktycznej, znajomości języków obcych, umiejętności obsługi komputera oraz takich cech jak: dyspozycyjność, komunikatywność, łatwość nawiązywania kontaktów, umiejętność pracy w zespole.

III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Kształcenie w zawodzie technik ekonomista ma na celu przygotowanie absolwentów do sprawnego wykonywania zadań zawodowych w warunkach gospodarki rynkowej. Technik ekonomista może być zatrudniony na wszystkich stanowiskach pracy w małych podmiotach gospodarczych, jak również innych stanowiskach, na których potrzebna jest podstawowa wiedza i umiejętności z zakresu finansów, ekonomiki, rachunkowości i bankowości.

Na terenie miasta Chełm w chwili obecnej funkcjonuje wiele zakładów, w których nasi absolwenci mogliby znaleźć zatrudnienie. Do takich zakładów należą m.in.: Spółdzielnia Mleczarska „Biomlek”, PSS „Społem”, Cementownia Chełm, ZUS, KRUS, Urząd Miasta, Urząd Skarbowy, Banki, itd.

Na podstawie analizy losów absolwentów można stwierdzić, iż wielu naszych uczniów podjęło pracę w/w placówkach. Ponadto należy dodać, iż nasi absolwenci mogą zakładać działalność gospodarczą, znajdując w ten sposób zatrudnienie. Ci zaś, którzy podejmują

dalszą edukację na uczelniach wyższych, osiągają wysokie wyniki w nauce. Wysoki poziom ich wykształcenia przyczynia się do zwiększenia szans na zatrudnienie i rozwój ich kariery zawodowej.

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

IV.1 Prognozy demograficzne

Wyniki najnowszej długookresowej prognozy ludności Polski na lata 2008-2035 opracowanej przez GUS wskazują, że w perspektywie najbliższych 28 lat liczba ludności Polski będzie systematycznie zmniejszać się, przy czym tempo tego spadku będzie coraz wyższe wraz z upływem czasu. Przewiduje się, że w 2010 roku ludność Polski osiągnie prawie 38092 tys. osób, w 2020 – ok. 37830 tys., zaś w 2035 roku – ok. 35993 tys.

Pierwsze lata prognozy przyniosą niewielki spadek –poniżej 10 tys. osób rocznie; znaczące zmiany rozpoczną się po roku 2015. Różny przebieg będą miały wspomniane procesy w miastach i na obszarach wiejskich. O ile w miastach do 2035 roku będziemy obserwować nieustanny ubytek ludności, to na terenach wiejskich do 2022 roku liczebność zamieszkującej tam populacji będzie wzrastała do 102,6 % stanu z końca 2007 roku, zaś przez kilkanaście następnych lat przewiduje się niewielki spadek. W 2035 liczba ludności zamieszkującej obszary wiejskie będzie nieznacznie mniejsza od stanu z końca 2007 r.

Przebieg zmian stanu i dynamiki ludności na obszarach miejskich i wiejskich wynika w dużej mierze ze zróżnicowania zachowań demograficznych mieszkańców miast i wsi. Obserwowane od kilku lat przemieszczenia ludności z miast na obszary podmiejskie są dodatkowym czynnikiem, który będzie miał wpływ na przebieg procesów demograficznych w miastach i na wsi.

Obecna prognoza jest bardziej optymistyczna w stosunku do poprzedniej opracowanej w 2003 r., wg której ludność Polski miała ulec zmniejszeniu o ponad 2,5 mln osób.

Przewidywane zmiany w intensywności urodzeń i zgonów mogą spowodować utrzymanie się dodatniego przyrostu naturalnego do 2013 roku. W kolejnych latach wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności wg wieku, takimi jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszenie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym – przewidywany jest ujemny przyrost naturalny. Nadwyżka zgonów nad urodzeniami w 2035 r. zbliży się do 180 tys.

Jest to konsekwencja z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych od początku lat 90-tych do końca 2003 r., utrzymujących się na stosunkowo

wysokim poziomie migracji zagranicznych na pobyt stały, zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia.

Struktura ludności wg wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom w całym okresie prognozowania. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując zmiany w procesach dzietności i umieralności. Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu z poziomu 24545 tys. w 2007 do 20739 tys. W 2035, a zatem o prawie 3,8 mln. Większy spadek będzie miał miejsce w pięcioleciu 2015-2020.

Poza Zespołem Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcącym na terenie miasta Chełma funkcjonuje 9 młodzieżowych szkół ponadgimnazjalnych, w tym 5 młodzieżowych zespołów szkół zawodowych. Ponadto na terenie powiatu chełmskiego prowadzi działalność 5 szkół ponadgimnazjalnych, w tym 3 zespoły szkół zawodowych.

W tej sytuacji, pomimo dużej konkurencji i pogłębiającego się niżu demograficznego, nasza placówka corocznie z powodzeniem prowadzi rekrutację do klas pierwszych zajmując pod tym względem jedno z czołowych miejsc w Chełmie.

W ostatnich latach rekrutacja do szkoły przedstawiała się następująco:

Rok szkolny	Wpłynęło dokumentów			Przyjęto uczniów		
	III LO	TE	ZSZ	III LO	TE	ZSZ
2005/2006	611	196	3	256	131	-
2006/2007	779	143	3	214	94	-
2007/2008	646	150	2	214	86	-
2008/2009	492	119	1	237	79	-

Wobec powyższych danych przewidujemy utrzymanie naboru do szkoły na poziomie lat ubiegłych.

IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy

Szkoła od wielu lat prowadzi systematyczną współpracę z wieloma organizacjami, instytucjami oraz przedsiębiorstwami. Kształcąc w zawodzie technik ekonomista chcemy, aby młodzież miała możliwość konfrontowania zdobytej na lekcjach wiedzy z praktycznymi

czynnościami wykonywanymi na konkretnych stanowiskach pracy w zakładach pracy. W związku z tym organizujemy przy współpracy potencjalnych pracodawców:

- 4 tygodniowe praktyki zawodowe, na które uczęszcza młodzież trzecich klas Technikum Ekonomicznego, realizując w zakładach i urzędach określony materiał nauczania,
- Wycieczki przedmiotowe do zakładów pracy, urzędów i instytucji, podczas których uczniowie zapoznają się z procesem technologicznym, organizacją pracy na różnych stanowiskach, funkcjonowaniem zakładu pracy, jego strukturą organizacyjną i zagadnieniami związanymi z zarządzaniem w przedsiębiorstwie,
- Giełdy Zawodów z udziałem przedstawicieli różnych zawodów,
- Godziny z wychowawcą, na które młodzież zaprasza przedstawiciela danego zawodu,

Do głównych zakładów pracy współdziałających z naszą placówką można zaliczyć:

Urząd Skarbowy w Chełmie, Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. Oddział w Chełmie, Bank BPH S.A. Oddział w Chełmie, Zakłady Meblarskie „Meblotap” S.A., Urząd Miasta w Chełmie, Spółdzielnia Mleczarska „Biomlek”, biura rachunkowe, banki spółdzielcze i urzędy gminy na terenie powiatu chełmskiego, Urząd Celny w Chełmie, Straż Graniczna, Przejście Graniczne w Dorohusku.

IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy

Szkoła podejmuje szereg działań, aby przygotować uczniów do startu w dorosłe życie, a przede wszystkim ułatwić im odnalezienie się na rynku pracy. Obecnie każdy człowiek nie tylko absolwent musi zachowywać się elastycznie na rynku pracy. Często wymaga to doksztalcania i doskonalenia zawodowego oraz przekwalifikowywania się nawet kilka razy w ciągu całej kariery zawodowej. Do podstawowych przedsięwzięć podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy można zaliczyć:

1. współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Chełmie w zakresie opiniowania kierunków kształcenia w Technikum Ekonomicznym,
2. tworzenie nowych specjalizacji w TE w ramach współpracy z uczelniami wyższymi (w roku szkolnym 2009/2010 utworzona zostanie tzw. klasa akademicka obsługa inwestorska), w porozumieniu z PWSZ w Chełmie,

3. zapewnienie uczniom TE odbywania praktyk zawodowych organizowanych w oparciu o umowy z następującymi zakładami: Urzędem Skarbowym w Chełmie, Bankiem Gospodarki Żywnościowej S.A. Oddział w Chełmie, Bankiem BPH S.A. Oddział w Chełmie, Zakładami Meblarskimi „Meblotap” S.A., Urzędem Miasta w Chełmie, pojedynczo w biurach rachunkowych, bankach spółdzielczych i urzędach gminy w rodzinnych miejscowościach uczniów. Szkoła nadzoruje realizację praktyk. Podmioty przyjmujące uczniów na praktyki umożliwiają pełną realizację programu praktyk, wyznaczają opiekunów praktyk, zapoznają uczniów z organizacją pracy i regulaminem pracy, przepisami i zasadami bhp, nadzorują przebieg praktyk,
4. współpraca z Mobilnym Centrum Informacji Zawodowej w Chełmie w zakresie:
  - poradnictwa zawodowe dla młodzieży dotyczącego rozwoju zawodowego
  - przeprowadzania szkoleń i warsztatów w zakresie poruszania się absolwentów na rynku pracy
  - badań u uczniów indywidualnych predyspozycji psycho-fizycznych do wykonywania określonych zawodów
  - udziału młodzieży w Targach Pracy, organizowanych przez MCIZ
5. realizowanie w szkole „Wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego” opracowanego przez psychologa szkolnego, a obejmującego:
  - planowanie przyszłości zawodowej
  - podejmowanie decyzji zawodowych
  - kształtowanie kariery zawodowej
  - metody poszukiwania pracy
  - dokumenty przy poszukiwaniu pracy.
6. organizowanie w szkole „Giełdy zawodów” z udziałem przedstawicieli różnych zawodów, mające na celu przybliżenie uczniom informacji o określonych zawodach oraz wymagań niezbędnych w tych zawodach
7. udział od kilku lat w ogólnopolskiej akcji „Dzień przedsiębiorczości”, dzięki której młodzież może poznać specyfikę pracy na konkretnych stanowiskach w różnych zakładach pracy,
8. organizowanie w szkole różnorodnych kół zainteresowań dla młodzieży np. koła informatycznego, koła młodych polonistów, koła ekologicznego, regionalnego, teatralnego, fotograficznego, młodych psychologów, ekonomiczne, PCK

9. organizowanie kół przygotowujących do matury i egzaminu zawodowego
10. współpraca z uczelniami wyższymi (np. PWSZ w Chełmie, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, Katolicki Uniwersytet Lubelski i inne) w zakresie:
  - podpisania umowy o współpracy
  - wyjść młodzieży z opiekunami na wykłady otwarte
  - utworzenia nowych profili kształcenia w LO(personel lotniczy- stewardesa, ekonomika lotnicza- pilotaż) oraz specjalizacji w TE (obsługa inwestorska) przy współpracy z PWSZ
  - korzystania z sal PWSZ podczas zajęć np. w-f
  - rozgrywania meczów sparingowych
  - sponsoringu
  - udziału w konkursach organizowanych przez uczelnie
  - udziału uczniów i nauczycieli w realizacji projektów realizowanych przez wyższe szkoły np. „Forum obywatelskie”,
  - wyjścia na wykłady otwarte i Dni Otwarte uczelni
  - organizowania corocznie wycieczek młodzieży klas maturalnych do UE w Krakowie
  - patronat naukowy UE w Krakowie nad szkołą
11. współpraca z Poradnią Psychologiczno –Pedagogiczna Nr 2 w Chełmie w zakresie:
  - diagnozowania trudności szkolnych i emocjonalnych uczniów
  - terapii psychologicznej
  - doradztwa zawodowego dla uczniów (badania)
  - opiniowania w sprawach trudności szkolnych, specyficznych trudności w uczeniu się, orzekania o nauczaniu indywidualnym
12. realizacja różnego rodzaju projektów podnoszących jakość kształcenia, rozwijające zainteresowania uczniów, diagnozowanie ich problemów (np. „Wiedza szansą na lepsze jutro” w ramach POKL, „Zdrowa szkoła-sprawny –uczeń” i „Wspólny region-wspólna przedsiębiorczość” w ramach Euregonu Bug, Projekty profilaktyczne i ekologiczne przy współudziale Urzędu Miasta Chełm i inne)
13. współpraca z Kolegium Technologii i Biznesu w Łucku

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wnioski:

1. Nie wszyscy uczniowie kończący Technikum Ekonomiczne uzyskują tytuł technika ekonomisty (zdawalność egzaminu w roku ubiegłym na poziomie 30%), mimo osiągania wysokich wyników na egzaminie z części teoretycznej.
2. Duża liczba uczniów ZSE i III LO pochodzi z terenów wiejskich (64% w TE i 47% w LO).
3. Występują duże dysproporcje wiedzy i umiejętności u uczniów rozpoczynających naukę w naszej szkole.
4. Trudna sytuacja finansowa wielu rodzin naszych uczniów nie pozwala na ponoszenie kosztów związanych z płatnymi dodatkowymi zajęciami czy też uczestniczeniem uczniów w zielonych szkołach, obozach naukowych itp.
5. Młodzież uzyskuje niskie i bardzo niskie wyniki nauczania z matematyki, często nie wystarczające do otrzymania promocji do klasy następnej czy zdania egzaminu maturalnego.
6. Regionalny i lokalny rynek pracy nie zapewnia absolwentom technikum znalezienia zatrudnienia (zawód ekonomisty należy do nadwyżkowych).
7. Placówka ściśle współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Chełmie, monitoruje lokalny rynek pracy, mimo to nie wszyscy uczniowie i rodzice znają aktualną sytuację na lokalnym rynku pracy.
8. Zarówno uczniowie, rodzice, nauczyciele jak i pracodawcy dostrzegają potrzebę rozwijania u młodzieży umiejętności praktycznych właściwych dla zawodu.
9. Ze względu na dwuzmianowość w szkole i dużą liczbę młodzieży dojeżdżającej istnieje trudność związana z możliwością uczestniczenia uczniów w zajęciach pozalekcyjnych.
10. Nauczyciele ZSE i III LO dążąc do podniesienia jakości kształcenia w szkole systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje, uczestniczą w różnych formach doskonalenia i doskonalenia zawodowego.
11. Nauczyciele przedmiotów ekonomicznych podejmują szereg inicjatyw zmierzających do podnoszenia kwalifikacji zawodowych uczniów, np. organizowanie „Giełdy

- zawodów”, „Dni przedsiębiorczości”, kół przygotowujących do egzaminu zawodowego i maturalnego.
12. Szkoła systematycznie od kilku lat bierze udział w różnorodnych projektach edukacyjnych, realizując je i rozliczając, co sprzyja podniesieniu jakości kształcenia i wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów.
  13. Szkoła wprowadza nowe specjalizacje w Technikum Ekonomicznym, celem dostosowania kształcenia do wymogów rynku pracy.
  14. Szkoła współpracuje z uczelniami wyższymi w ramach dni otwartych, organizacji konferencji, warsztatów, wykładów oraz w ramach obejmowania przez uczelnię patronatu nad ZSE i III LO.
  15. Placówka ściśle współpracuje z instytucjami, przedsiębiorstwami celem umożliwienia uczniom TE odbywania praktyk: Urząd Miasta, Banki, Spółdzielnia Mleczarska „Biomlek”, „Meblotap”, ZUS, Urząd Skarbowy, PSS „Społem”.
  16. Szkoła posiada szeroką ofertę kół zainteresowań organizowanych z godzin do dyspozycji dyrektora.
  17. W szkole podejmowane są działania mające na celu udzielenie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej i materialnej.
  18. Placówka wspomaga uczniów w planowaniu kariery zawodowej poprzez udział młodzieży w spotkaniach organizowanych przez Mobilne Centrum Informacji Zawodowej w Chełmie, realizację „Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego”
  19. W szkole nie ma zatrudnionego na doradcy zawodowego.
  20. Szkoła zbiera informacje o losach absolwentów, analizuje je, zwłaszcza pod kątem zatrudnienia na lokalnym rynku.
  21. Szkoła na bieżąco analizuje wyniki osiągnięć edukacyjnych uczniów, klasyfikacji, promocji, egzaminu maturalnego i zawodowego.
  22. Wyniki egzaminów maturalnych są na ogół porównywalne do średniej województwa i OKE w Krakowie, a wyniki egzaminów zawodowych – wyższe, ale notujące ciągłą tendencję spadkową.

Rekomendacje:

1. Należy kontynuować i rozszerzać zakres działań mających na celu wyrównanie szans edukacyjnych młodzieży podejmujących naukę w szkole (64% uczniów TE pochodzi z terenów wiejskich).
2. Należy kontynuować działania w celu poprawy zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe m. in. poprzez:
  - organizację dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu,
  - motywowanie uczniów słabych do uczestniczenia w konsultacjach,
  - organizowanie kół wyrównawczych z przedmiotów ekonomicznych,
  - w większym stopniu łączenie teorii z praktyką,
  - pozyskiwanie dodatkowych środków uczestnicząc w różnych projektach na koła naukowe, zielone szkoły,
  - zaciśnienie współpracy z potencjalnymi pracodawcami.
3. W większym stopniu uwzględnić na przedmiotach ogólnokształcących kształcenie kompetencji zawodowych uczniów TE.
4. W programie nauczania matematyki uwzględnić kształtowanie kompetencji zawodowych takich jak:
  - sprawność obliczania i szacowania wyników,
  - umiejętność przetwarzania danych liczbowych,
  - ćwiczenie dobrej pamięci oraz logicznego myślenia,
  - sposoby ustalania cen i marż,
  - sprawne wypełnianie różnego rodzaju dokumentów (np. faktury, PIT-ów)
  - interpretacja wyników.
5. Kształtowanie kompetencji kluczowych z technologii informacyjnej powinno obejmować elementy kompetencji zawodowych takich jak:
  - umiejętność konstruowania dokumentów księgowych i dokonywania w nich obliczeń,
  - umiejętność obsługi programów wykorzystywanych w przedsiębiorstwach w różnych działach (np. magazynowy, administracyjny, kadrowy),
  - umiejętność obsługi programów finansowo –księgowych, płacowych,
  - umiejętność wyboru i obsługi programów do prowadzenia małej firmy
  - sposoby prezentacji i promocji podmiotu gospodarczego,

- umiejętność wyszukiwania wiarygodnych źródeł informacji oraz dokonywania ich analizy.
6. Program nauczania języka niemieckiego powinien zapewniać uczniom:
- kształcenie 4 kluczowych kompetencji: słuchania, czytania, mówienia i pisania,
  - praktyczne kształcenie nabytej wiedzy,
  - umiejętność posługiwania się słownictwem związanym ze specyfiką zawodową,
  - nabycie umiejętności pisania i tłumaczenia pism urzędowych itp.,
  - zdobycie wiedzy na temat zasad podejmowania działalności w Niemczech, współpracy z firmami zagranicznymi,
  - poznanie zasad funkcjonowania rynku pracy, kapitałowego w Niemczech
  - poznanie kultury niemieckiej.
7. Położyć większy nacisk na rozwijanie u uczniów TE wiedzy i umiejętności z przedsiębiorczości, a w szczególności:
- kształcenie postaw przedsiębiorczych w szerokim zakresie,
  - kształtowanie postaw ułatwiających relacje między ludźmi i łatwe nawiązywanie kontaktu z ludźmi (komunikatywność, uczciwość, empatia, rzetelność, dokładność)
  - poznanie zasad zakładania działalności gospodarczej,
  - umiejętność prowadzenia działalności gospodarczej i sprawnego zarządzania firmą,
  - umiejętność dokonania analizy rynku,
  - znajomość zagadnień z polityki zatrudnienia.
8. Należy podjąć działania w celu podwyższenia wyników nauczania z matematyki poprzez:
- organizację zajęć wyrównawczych,
  - motywowanie uczniów do udziału w indywidualnych konsultacjach z nauczycielem,
  - indywidualizację procesu nauczania,
  - stosowanie różnorodnych form i metod pracy na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
  - zaproponowanie uczniom uczestnictwa w obozach naukowych, zielonych szkołach itp.
9. Kontynuować pozyskiwanie środków finansowych na organizację dodatkowych zajęć, zakup pomocy dydaktycznych organizację obozów naukowych i innych edukacyjnych przedsięwzięć.

10. Konieczność bieżącego monitorowania sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy oraz przekazywania wynikających z tego wniosków uczniom, rodzicom.
11. Dostosowywanie oferty edukacyjnej szkoły do potrzeb rynku pracy.
12. Podjęcie przez szkołę działań zmierzających do zintensyfikowania spotkań na płaszczyźnie – Urząd Pracy, pracodawcy, uczniowie, rodzice, nauczyciele w celu skonfrontowania wymagań pracodawców z kwalifikacjami zawodowymi absolwentów szkoły.
13. Kształcenie u uczniów kompetencji, które przyczynią się do sprawnego poruszania się na rynku pracy, chęci dokończenia się i doskonalenia zawodowego oraz łatwego przekwalifikowania się w razie takiej potrzeby.
14. Należy rozważyć możliwość wprowadzenia w szkole w przyszłości kształcenia w nowych zawodach, dostosowujący ofertę szkoły do potrzeb rynku pracy np. technik handlowiec.
15. Kontynuować współpracę z zakładami pracy w zakresie praktyk zawodowych, wycieczek przedmiotowych itp. oraz nawiązywać współpracę z innymi przedsiębiorstwami i instytucjami (pozyskanie nowych miejsc praktyk, np. w Straży Granicznej dla klasy technikum o specjalizacji: obsługa ruchu granicznego).
16. W większym stopniu starać się indywidualizować proces nauczania uwzględniając predyspozycje ucznia słabego i zdolnego.